مۇتەپەككۇرلارنىڭ ئېيتقانلىرى

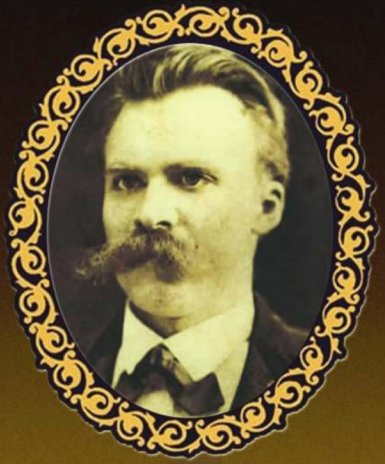

نىتزى مۇنداق دەيدۇ

شىنجاڭ گۈزەل سەنئەت ـ فوتو سۈرەت نەشرىياتى
شىنجاڭ ئېلېكترون ئۈن ـ سىن نەشرىياتى

مۇتەپەككۇرلارنىڭ ئېيتقانلىرى

نىتزى مۇنداق دەيدۇ

پىلانلىغۇچى: مۇرات ئىلى
باش تۈزگۈچى: ئادىل مۇھەممەت
تۈزگۈچى: ئېزىز ئاتاۋۇللا سارتېكىن
ئامىنە كىچىك

شىنجاڭ ئېلېكترون ئۇن . سىن نەشرىياتى

图书在版编目(CIP)数据

尼采说:维吾尔文/阿迪力·穆罕默德主编. —乌鲁木齐:新疆美术摄影出版社;新疆电子音像出版社,2008.8
(哲人之言丛书)
ISBN 978-7-80744-436-7

Ⅰ.尼... Ⅱ.阿... Ⅲ.尼采,F.W.(1844～1900)—语录—维吾尔语 Ⅳ.B516.47

中国版本图书馆CIP数据核字(2008)第129837号

丛书名	哲人之言丛书
本册书名	尼采说
策划	穆拉提·伊力
主编	阿迪力·穆罕默德
编著	艾则孜·阿塔吾拉·萨尔特肯 阿米娜·克奇克
特约编辑	哈斯亚提·依不拉音
责任编辑	艾尼瓦·库迪力克
责任校对	克尤木·吐尔逊
出版	新疆美术摄影出版社 新疆电子音像出版社
地址	乌鲁木齐市西虹西路36号
邮编	830000
发行	新疆新华书店
印刷	新疆新博文印刷有限责任公司
开本	880mm×1230mm 1/32
印张	3印张
字数	51千字
版次	2008年8月第1版
印次	2008年8月第1次印刷
书号	ISBN 978-7-80744-436-7
定价	9.90元

(书中如有缺页,错页及倒装请与工厂联系)

تۇزگۇچىدىن

«كىتابلىرى يېزىق بىلەن ئەمەس، ئوت بىلەن نەشر قىلىنغان»، «ھەمىشە گۈلدۇرماما ۋە چاقماق تىلىدا سۆزلەيدىغان» گېرمانىيىلىك مەشھۇر پەيلاسوپ ۋە ئەدەب ئېرىدىرىخ نېتزى (1844— 1900) تراگېدىيىنىڭ كېلىپ چىقىشى»، «ھوقۇق ئىرادىسى»، «سەرخۇش ھېكمەتلەر»، «ياخشىلىق ـ يامانلىق قىرغاقلىرى»، «ئەخلاق نەسەبنامىسى»، «زوروئاستىر شۇنداق دەيدۇ» قاتارلىق ئۆتكۈر پەلسەپىۋى ئەسەرلىرى ۋە شېئىرلىرى بىلەن ھەرقايسى ئەل ئوقۇرمەنلىرىنىڭ دىققىتىنى تارتقان. ئۇيغۇر ئوقۇرمەنلىرى ئابدۇقادىر جالالىدىن، ئابدۇلئەھەد ئابدۇرەشىد بەرقى، ئىلتېكىن قاتارلىق زىيالىيلىرىمىزنىڭ تەرجىمە قىلىشى نەتىجىسىدە ئۇنىڭ ئەسەرلىرى ھەققىدە مەلۇم چۈشەنچىگە ئىگە بولدى. نېتزىنىڭ ئەسەرلىرىدە چۆققۇر پەلسەپىۋىلىككە ئىگە ھېكمەتلىك سۆز ـ ئىبارىلەر كۆپ سالماقنى ئىگىلەيدىغان بولۇپ، ئۇلار ئوقۇغان ھەرقانداق كىشىنى چوڭقۇر ئويغا سالىدۇ ۋە ئۇنىڭغا يېڭى ھاياتىي كۈچ بەخش ئېتىدۇ. شۇڭا، «شىنجاڭ مەدەنىيىتى» ژۇرنىلىدا «ئۇنىڭغا يېقىنلاشقىنىز قارىشى تۇرغىلى بولمايدىغان ئۆرلەش كۈچىنىڭ تومۇرىنىڭزدا ئېقىۋاتقانلىقىنى ھېس قىلىسىز» دەپ يېزىلىپ، نېتزى ئەسەرلىرىنىڭ قىممىتى مۇئەييەنلەشتۈرۈلدى. بىز ئوقۇرمەنلىرىمىزنىڭ نېتزى ھېكمەتلىرى بىلەن قەلب دۇنياسىنى بېيىتىشىغا پايدىسى بولسۇن ئۈچۈن، بۇ كىتابنى تۈزۈپ چىقتۇق. بۇ ئەرزىمەس ئەمگىكىمىز خەلقىمىزنىڭ نېتزى ئىدىيىسىگە بولغان تونۇشىنى چوڭقۇرلاشتۇرۇشىدا زەررىچىلىك بولسىمۇ مەنپەئەت بەرسە ئەجەب ئەمەس.

1

بىر ئادەمنىڭ دەرد ـ ئەلەمنىڭ ئاز ـ كۆپلۈكى ھەمىشە شۇ ئادەمنىڭ جەمئىيەتتىكى ئورنىنىڭ يۇقىرى ـ تۆۋەنلىكى تەرىپىدىن بەلگىلىنىدۇ.

2

روھىي جەھەتتىكى ئەركىنلىك ۋە ئۇلۇغلۇق بولمىسا، تەبئەتتىكى يۈكسەكلىكنى بىلەلمەيسەن.

3

قاسىراق تاشلاشنى بىلمىگەن يىلان ئۆلمەي قالمايدۇ.

4

خىزمەت مەجبۇرىيەت ئۈچۈن بولىدىغان بولسا، ئادەمنىڭ ئۆمرى چەكسىز ئۇزىراپ كەتكەن بولاتتى.

5

ئۆزىنى يوشۇرۇپ ئۆگەنگەن ئادەم ھەمىشە ئۆزى توغرىلىقلا سۆزلەيدۇ.

6

ئىمكانىيەت يار بېرىدىغانلا بولسا، ئادەمنىڭ ئەۋزەللىيا بولغۇسى كېلىدۇ.

7

قانۇن پەقەت ئۆرپ - ئادەت ۋە ئەدەپ - ئەخلاقنىڭ سىرتىدىكى ئىشلارغىلا كۆڭۈل بۆلىدۇ.

8

پەقەت يېڭىچە نام - قىممەت ۋە مۇمكىنلىكنى يارىتالمغاندىلا، يېڭىچە شەيئىلەرنى ئوڭۇشلۇق يارىتىپ چىققىلى بولىدۇ.

9

ئېتىقاد قىلغۇچى چوقۇم ئۆزىگە تەئەللۇق بولمايدۇ.

10

ھازىرقى ئادەملەر ئۆزىنىڭ گۈزەللىكىنىڭ بىردىنبىر ئۆلچىمى ئىكەنلىكىنى ئۇنتۇپ قالدى.

11

ھەرقانداق مەنىدىكى خاتالىق — ئىراده ئاجىزلىقىنىڭ

نەتىجىسى.

12

ئادەم ئۆز قولىدىلا ئۆلىدۇ، ھەرگىزمۇ باشقىلارنىڭ قولىدا ئۆلمەيدۇ.

13

ئادەم تەنھا ياشايمەن دەيدىكەن، چوقۇم ياۋايى ھايۋان ياكى ئىلاھ بولۇشى كېرەك.

14

بىر ئادەم ئېرىشىشنى ئويلىغان نەرسە يەنە بىر ئادەم يوقاتقان نەرسىدۇر.

15

يېڭى نەرسىلەر ھەمىشە رەزىللىكنى بويسۇندۇرغان مۇھىتتا پەيدا بولىدۇ.

16

ھەقىقىي دۇنيا پەقەتلا ئويدۇرۇپ چىقىرىلغان بولىدۇ.

17

ئەگەر سەن باشقىلارنىڭ ساڭا مۇتلەق ئىشىنىشىنى

ئويلىساڭ، ئالدى بىلەن ئۆزۈڭگە ئىشىنىشىڭ كېرەك.

18

مەن گىگانت ئادەملەرنى ئىزدىدىم، ئەمما تاپقىنىم باشتىن - ئاخىر گىگانت ئادەملەرنىڭ غايىسىدىكى ئادەمسىمان مايمۇنىدىنلا ئىبارەت بولدى.

19

مەن پەقەت قىساس ئېلىشقا ئاجىز ياكى قىساس ئېلىش ئىرادىسى يوق ئادەملەرنىلا كەمسىتىمەن.

20

كۆڭلۈمدىكى نەرسىلەرنى ھەيدەپ چىقىرىشتا يېزىقچىلىق- تىن باشقا ئۇسۇلنى تاپالمىغاچقا، يېزىقچىلىق بىلەن شۇغۇللى- نىمەن.

21

ئەڭ ياخشى ياكى ئەڭ يامان ئارزۇيۇڭنى قاندۇرۇشنى ئويلى- ساڭ، ئەڭ ياخشىسى بىر مەيدان ئازاب - ئوقۇبەت چېكىپ باق.

22

گۈزەل ئەخلاق دەپ قارالغان نەرسىلەرنىڭ ھەممىسىلا

كىشىلەرگە بەخت ئەكىلەلىشى ناتايىن، ئەمما كۆچلۈكلەرلا ئۆزىدىن ئىلگىرى بەختىنى گۈزەل ئەخلاق، دەپ جاكارلىيالايدۇ.

23

دۇنيانى ئادەملەشتۈرۈش دېگەنلىك — دۇنياغا ئادەمنىڭ خوجايىنلىقىنى ھېس قىلدۇرۇش دېمەكتۇر.

24

مۇلايىملىق قانچە بولسا، ئاجىزلىقمۇ شۇنچە بولىدۇ.

25

تاكى دانىشمەنلەر ئۆز ساراڭلىقىدىن خۇشال بولغۇچە، نامراتلار ئۆز بايلىقىدىن شادلىق تاپقۇچە ئەقىل - پاراسىتىمنى سەرپ قىلىشقا ۋە تەقدىم قىلىشقا تەييارمەن.

26

سەدىقە قىلماقچى بولساڭ، ئۇنى بىراقلا بېرىۋەتمە، ئەمما سەدىقە تىلىگۈچىلەر تىلىگەندە بەر!

27

ئادەم ئۆزىدىن ھالقىشى كېرەك.

28

سىلەر قۇرتتىن ئادەمگىچە بولغان يولنى بېسىپ ئۆتتۈڭلار، لېكىن نۇرغۇن تەرەپلەردىن سىلەر يەنىلا قۇرت. بۇرۇن مايمۇن، ئادەمسىمان مايمۇن ئىدىڭلار، ئەمدى ئۇنىڭغا تېخىمۇ ئوخشاپ قالىدىڭلار.

29

ئەۋلىيا دېمەك — زېمىن دېمەكتۇر. ئىرادەڭلار بويىچە، ئەۋلىيا زېمىنغا ۋەكىللىك قىلىدىكەن دەپ چۈشەنسەڭلار بولىدۇ.

30

تۈۋرۈك ئەخلاقنى ئىزدە، ئۇ ئېگىزلىگەنسېرى شۇنچە گۈزەل، نەپىس ھەم مەزمۇت بولىدۇ.

31

راست، ئادەم بۇلغانغان دەريا، بىز دېگىز بولۇشىمىز كېرەك، شۇندىلا ناپاك دەريالارنى قوينىمىزغا ئېلىپ تۇرۇپمۇ بۇلغانمايمىز.

32

سىلەر ھېس قىلالىغان ئەڭ ئۇلۇغ ئىش قايسى؟ ئۇ دەل ئاشۇ

ئۇلۇغۋار كەمستەشتۇر. ئۇنى ھېس قىلغىنىڭلاردا سىلەر ھەتتا ئۆز بەختىڭلاردىنمۇ، ئەقىل ۋە ئەخلاقىڭلاردىنمۇ بىزار بولىسىلەر.

33

ئىنسان ھايۋان بىلەن ئەڭلىيا ئارىسىغا، چوڭقۇر ھاڭ ئوسۇلغا تارتىلغان ئارغامچا. ئۇنىڭ بىر ئۇچىدىن يەنە بىر ئۇچىغا بېرىش خەتەرلىك، ئارىلىقتا مېڭىشمۇ خەتەرلىك، كەينىگە قاراشمۇ خەتەرلىك، تىترەش ۋە دېلىغۇل بولۇشمۇ خەتەرلىك.

34

ئىنسان شۇنىڭ ئۈچۈن ئۇلۇغكى، ئۇ مەقسەت ئەمەس، بەلكى كۆۋرۈك؛ ئىنسانىنىڭ قەدىرلىك يېرى شۇكى، ئۇ ھالقىش جەريانى ۋە ئۇنىڭ تامامى. مەن تامامىلاش ئۈچۈن ياشىغانلارنى سۆيىمەن، چۈنكى ئۇلار جەريانىدىن ھالقىغۇچى.

35

مەن شۇنداق كىشىنى سۆيىمەن، ئۇلار قۇربان بولۇش سەۋەبىنى ئۇيۇق سىرتىدىن ئىزدىمەي، زېمىن ئۈچۈن ئۇن - تىنسىز قۇربان بېرىدۇ. ئۇلار زېمىنىڭ ھامان بىر كۈنى ئەڭلىياغا مەنسۇپ بولۇشىنى ئۈمىد قىلىدۇ.

36

مەن بىلىم ئۈچۈن ياشاۋاتقان ھەمدە ئەۋلىيا بولۇش ئۈچۈن بىلىم ئىزدەۋاتقان كىشىلەرنى سۆيىمەن، ئەنە ئاشۇ كىشىلەر بىلىم ئىستىكىدە ئۆزىنى قۇربان قىلىدۇ.

37

مەن ئەخلاقنى قەدىرلەيدىغان كىشىلەرنى سۆيىمەن. چۈنكى، ئەخلاق ئادەمنى تاكامۇللاشتۇرىدىغان ھەم ئالغا ئىنتىلدۇرىدىغان كۈچ.

38

مەن ئۆزىنىڭ ئەخلاقىي ھەۋىسى ۋە تەقدىرىنى ئۆزئارا بىر-لەشتۈرگەن كىشىلەرنى سۆيىمەن، ئەنە ئاشۇ كىشىلەر ئەخلاق ئۈچۈن ھايات - ماماتىنى ئۈنتۈيدۇ.

39

مەن روھىنى ئاياپ ئولتۇرمايدىغان، رەھمەت - تەزىمىنى بەجا كەلتۈرمەيدىغان ھەم ئۇنى قوبۇل قىلمايدىغان كىشىلەرنى سۆيىمەن. چۈنكى، ئۇلار خەقنىڭ ھەققىنى ئالماي، خەقنە بېرىۋېتىدۇ.

40

مەن ئاۋۋال ئىشلەپ ئاندىن سۆزلەيدىغان، ھەرىكىتى ۋەدىسىدىنمۇ چاققان كىشىلەرنى سۆيىمەن، چۈنكى ئۇلار ئۆزىنىڭ تاكامۇللۇقىنى ئىزدەيدۇ.

41

مەن كېلەچەكنى مۇئەييەنلەشتۈرۈپ، ئۆتمۈشىگە توۋا قىلغانلارنى قۇنتۇزالايدىغان كىشىلەرنى سۆيىمەن، چۈنكى ئۇلار كۆز ئالدىدىكى كىشىلەر ئۈچۈن جېنىنى ئايمايدۇ.

42

مەن زەخمىلەنسىمۇ ئۆز روھىدىن تانمايدىغان، كىچىك ئىشلار ئۈچۈنمۇ ئونقا كىرەلەيدىغان كىشىلەرنى سۆيىمەن، ئاشۇ كىشىلەرلا كۆڭۈلۈكتىن تەمتىرىمەي ئۆتەلەيدۇ.

43

مەن روھىي ئاۋۇنلۇقتىن ئۆزىنى ئۇنتۇپ، ھەممە نەرسىگە سىڭىپ كەتكەن كىشىلەرنى سۆيىمەن، ھەممە نەرسە ئەنە ئاشۇ ئاددىلىرىنىڭ قايتار جايىغا ئايلىنىدۇ.

44

مەن روھى ۋە قەلبى ئەركىن كىشىلەرنى سۆيىمەن، چۈنكى

ئۇلارنىڭ بېشى قەلبىنىڭ ئىچكى ئەزاسى، قەلبى ئۆزىنى تاكامۇلـلاشتۇرۇشنىڭ تۈرتكىسى.

45

مەن شۇنداق كىشىلەرنى سۆيىمەن: ئۇلار كۆكتىكى ئېغىر بۇلۇتتىن تامچىلىغان يامغۇردەك گۈلدۈرمامىدىن بېشارەت بېرىپ، دۇنيادىن بېشارەتچى كەبى ئۆتىدۇ.

46

سىلەرگە ئېيتىمەنكى، ئادەم يەنىلا مۇجمەللىكنى ساقلىشى كېرەك، شۇ چاغدىلا ئويۇن يۇلتۇزى تۇغۇلىدۇ؛ سىلەرگە ئېيتىمەنكى، مۇجمەللىكتىلار ھېلىمۇ مەۋجۇت.

47

نامرات ياكى باي بولۇشنى كىمۇ خالىسۇن؟! چۈنكى، بۇ ئىككى يولۇ ئىنتايىن ئېغىر. كىمنىڭمۇ باشقىلارغا بۇيرۇق قىلغۇسى ياكى باشقىلارنىڭ بۇيرۇقىنى ئاڭلىغۇسى كەلمەسۇن؟! بۇ يولۇمۇ ناھايىتى كۆپ، ناھايىتى ئېغىر!

48

قويلار چوپانغا موهتاج ئەمەس! كۆپچىلىكمۇ خۇددى شۇلاردەك ئۆزئارا ئوخشاش، باراۋەر بولۇشنى ئۈمىد قىلىدۇ. كىمدەكىم باشقىچە خىيالدا بولىدىكەن، ئۇنى جىندىخانىغا ئەكىرىۋېتىش كېرەك.

49

ئاچ - زېرىنلەرنىڭ بېشىنى سىلىغانلار بەختكە ئېرىشىدۇ.

50

مەن تىرىكلەرنىڭ ئەگىشىشىگە موهتاج، چۈنكى ئۇلار نەگە بېرىشىمدىن قەتئىينەزەر يېنىمدىن ئايرىلمايدۇ.

51

خەقنىڭ خۇدۇكسىرىشىنى يوقىتىش ئەڭ ئىنسانپەرۋەر هەرىكەتتۇر.

52

زوروئاستىرنىڭ ئىزدەيدىغىنى ئورتاق ياراتقۇچىلار، بىرلىكتە

ھوسۇل يىغىدىغان، بىرلىكتە تەبرىكلەيدىغانلاردۇر.

53

ئېتىقاد ۋە تەۋرەنمەس ئىرادىگە ئىگە، يىراقنى كۆرەلەيدىغان روھلا ئېغىر يۈكلەرنى ئۈستىگە ئالالايدۇ، چۈنكى ئېغىر يۈكلەر مەزمۇت روھقا موھتاج.

54

ھەقىقەت سۈيىلا بولىدىكەن، قانچىلىك پاسكىنا بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، ئۆزىنى ئۇنىڭغا تاشلاش كېرەك.

55

ئەركىنلىكنى قولۇڭغا ئال، مەسئۇلىيەت دېگەن ئىبارىنى رەت قىل. بۇنىڭ ئۈچۈن، ئەي قېرىنداشلار، سىلەرگە شىر روھى كېرەك.

56

يېڭى قىممەتنى تۇتۇپ تۇرۇش — ئېتىقادلىق، كۆتۈرۈشلۈك روھنىڭ ئەڭ مۇشكۈل ۋەزىپىسى. ئەمەلىيەتتە بۇ ئۇنىڭغا نىسبەتەن

بۇلاڭچىلىقتىن ھەمدە كۆچلۈكلەرنىڭ ئاجىزلارنى يەۋېلىشىدىن قېلىشمايدىغان ھەربىكەت.

57

بالىلار سەبىي ۋە ئۇنتۇغاق، ئۇلار يېڭى بىر باشلىنىش، بىر ئويۇن، ئۆز ئوقىدا ئايلىنىدىغان چاق، ئىپتىدائىي ھەربىكەت، مۇقەددەس بايلىقتۇر.

58

دەرھەقىقەت، قېرىنداشلار، يارىتىش ئويۇنى ئۈچۈن ھاياتىمىز بىر مۇقەددەس بارلىققا موھتاج. شۇ چاغدىلا روھ ئۆز ئىرادىسىگە ئېرىشىدۇ، دۇنيا سۈرگۈنى ئۆز دۇنياسىغا يېڭىۋاشتىن قايتىدۇ.

59

ئۇيقۇنى پېقىرانە قەدىرلىمەك لازىم. بۇ ئەڭ مۇھىم! شۇڭا، ئەڭ ياخشىسى، كېچىسى خاتىرجەم ئۇخلىماي كۆزلىرىنى پارقىرىتىپ يۈرگەنلەرگە يېقىن يولىماسلىق لازىم!

60

ھەتتا ئوغرىلارمۇ ئۇيقۇسى كەلگەندە ئىنتايىن مۇلايىملىشىپ كېتىدۇ. ئەمما، ئۇلار كېچىلىرى ئېھتىيات بىلەن ئوغرىلىق قىلىدۇ، جېسەكچىلەر بولسا ئۇلاردىن ناھايىتى ئېھتىيات قىلىشىپ، بۇرغۇسىنى توختىماي چېلىشىدۇ.

61

ئۇخلاش ئاسان ئىش ئەمەس، كۈندۈزلىرى سەگەك يۈرگەندىلا، كېچىلىرى بەھۇزۇر ئۇخلىغىلى بولىدۇ.

62

ھەر كۈنى ئون مەرتىم ئۆزۈڭنى تۈتۈۋال؛ بۇ سېنى پايدىلىق چارچاشقا ئېلىپ بارىدۇ، ئۇ ھەم روھىڭنىڭ ئەپيۇنى.

ھەر كۈنى ئون مەرتىم ئۆزۈڭنى ئازاده تۇت. چۈنكى، ئۆزىنى تۈتۈۋېلىش — ئازابلىق چېنىقىشتۇر، ئاز ـ تولا ئارام ئېلىۋالمىسا بەھۇزۇر ئۇخلىغىلى بولمايدۇ.

ھەر كۈنى ئون تۈرلۈك ھەقىقەت تاپ. بولمىسا كېچىسى روھىڭ ئاچ قالىدۇ.

ھەر كۈنى ئون قېتىم قاقاقلاپ كۈل. بولمىسا ئاشقازان دېگەن بۇ كۈلپەت ئاتىسى كېچىسى بىئارام قىلىدۇ.

63

بارلىق ئەخلاقنا ئېرىشكەن تەقدىردىمۇ، شۇنىڭغا دىققەت قىلىش كېرەككى، ئەخلاققىمۇ ئۆز لايىقىدا ئارام بېرىش كېرەك.

64

قوشنىلار بىلەن ئىناق ئۆتكەندىلا بەھۇزۇر ئۇخلىغىلى بولىدۇ.

65

ئۇلۇغلار ئادەتتە ئۆزىنىڭ ئەخلاقىدىن تۆۋەن تۇرىدىغان ئەخلاق ۋە تەپەككۇرغا نىسبەتەن بەكمۇ رەھىمسىز كېلىدۇ.

66

شان ـ شەرەپ ۋە بايلىق ئىستەيمەن، ئۇلار كىشىنى بىردىنلا غەمگە گىرىپتار قىلىدۇ. لېكىن ئاز ـ تولا نام ـ ئابرۇي ۋە مال ـ مۈلۈك بولمىسىمۇ، بەھۇزۇر ئۇخلىغىلى بولمايدۇ.

67

مەن ئۇيقۇنى چىللىمايمەن. ئۇيقۇ دېگەن بۇ ئەخلاق ساھىبى كىشىلەرنىڭ چىللىشىنى ياقتۇرمايدۇ.

68

كىمىكى كېچىسى بەھۇزۇر ئۇخلايمەن دەيدىكەن، قەلبى ھەر ۋاقىت ئويغاق بولۇشى كېرەك.

69

مۇگدەۋاتقان بۇ كىشىلەر بەختلىك، چۈنكى ئۇلار ئۇزۇن ئۆتـمەيلا چۈش كۆرىدۇ.

70

شورپىشانە ئادەم ئۆز ئازابىنى كۆرەلمەي، ئۆزىنى ئۇنتـۇسـا، بۇ ئۇنىڭ ئۇچۇن بىرخىل سەرخۇشلۇقتۇر. دۇنيا مەن ئۇچـۇنـمـۇ ئوخشاشلا بىرخىل سەرخۇشلۇق ۋە ئۆزىنى ئۇنتۇشتۇر.

71

مەڭگۇ مۇكەممەل بولالمايدىغان بۇ دۇنيا مەڭگۇلـۈك زىددىـ

يەتتۇر، كەمتۇك ئوبرازدۇر ۋە كامالەتسىز ياراتقۇچىنىڭ سەرخۇشلۇقىدۇر.

72

ئازاب ۋە ناكەسلىك يەنە بىر دۇنيانى، يەنى قىسقىنا بەخت قىزغىنلىقىنى ياراتتى، ئەڭ سەزگۈر ئىنسانلا بۇنى ھېس قىلالايدۇ.

73

«ئۆزلۈك» نىم ماڭا يېڭى بىر مەغرۇرلۇقنى ئۆگەتتى، مەنمۇ ئۇنى ئىنسانلارغا ئۆگىتىپ قويدۇم: بېشىڭنى خىيالىي دۇنياغا غەرق قىلمىۋەتمە؛ زېمىنغا مەنە ئاتا قىلىدىغان نەق بېشىڭنى مەغرۇر كۆتۈرۈپ يۈر!

74

گۈزەللىك نەدە؟ ئۇ پۈتكۈل ئىرادەم بىلەن ئىزدىشىم كېرەك بولغان، شۇنداقلا بارلىق ئوبرازلارنىڭ بىرلا ئوبرازغا ئايلىنىپ قالماسلىقى ئۈچۈن سۆيۈش ۋە ئۆلۈش ئىختىيار قىلىنغان يەردە.

75

بالاخورلاردا پاك ھەۋەس كەم بولىدۇ.

76

مەن نوقۇل تەندۇرمەن، باشقا نەرسە ئەمەسمەن. روھ — پەقەت تەندىكى مەلۇم نەرسىنىڭ نامى.

77

تەن — بۈيۈك ئەقىل ـ پاراسەتتۇر، بىرلا مەنىگە ئىگە ئارد- لاشمىدۇر، ئۇ ھەم ئۇرۇش، ھەم تىنچلىق، ھەم پادا، ھەم چوپان.

78

قېرىنداشلىرىم، سىلەر «روھ» دەپ ئاتىغان تېنىڭلارنىڭ قورالى — كىچىككىنە ئەقىل ـ پاراسەتتۇر، ئۇ ھەم بۈيۈك ئە- قىل ـ پاراسىتىڭلارنىڭ كىچىككىنە قورالى، ھەم ئەرمىكىدۇر.

79

سەزگۈ ئەزالار سېزىملەيدىغان، روھ يېتەلەيدىغان ھەرقانداق نەرسىنىڭ ھېچقانداق مەقسىتى بولمايدۇ. بىراق، سەزگۈ ئەزالار بىلەن روھ سېنى ئۇلارنى بارلىق نەرسىلەرنىڭ مەقسىتى دەپ ئىشەندۈرىدۇ، ئۇلار شۇ قەدەر شۇھرەتپەرەس.

80

ھوقۇق سالاپەتلىك كۆرۈنىدىغان جايدا بۇنداق كەمتەر ئىپادىنى گۈزەللىك دەپ ئاتايمىز.

81

سەندىكى «ئۆز» مەندىكى «مەن» نىڭ مەغرۇر تۇرقىغا قاراپ، پىسكۆكىده كۈلۈپ قويدى. «بۇ ئىدىيە پەرۋازى مەن ئۇچۇن نېمىدى؟» ئۇ ئۆز ـ ئۆزىگە پىچىرلايتتى، «ئۇلار پەقەت مەنزىلگىلا ئايلىنىدىغان قىسقا يول، مەن «مەن» نىڭ رەھنەماسى ھەم «مەن» نامىلىق نۇقتىئىنەزەرنىڭ يورۇتقۇچىسى».

82

«ئۆز» «مەن» گە: «ئازابلان!» دېدى، شۇنىڭ بىلەن «مەن» ئا-

زابلىنىشقا باشلىدى. لېكىن، كۆڭلىدە ئازابتىن قانداق قۇتۇلۇشنى ئويلىدى. ئۇ بۇنىڭ ئۈچۈن ئەستايىدىل باش قاتۇرۇشى كېرەك.

«ئۆز» «مەن» گە: «شادلان!» دېدى. شۇنىڭ بىلەن «مەن» شادلىنىشقا باشلىدى، كۆڭلىدە مەڭگۈ شادىيانە ئۆتۈشنى ئويلىدى. ئۇ بۇنىڭ ئۈچۈن ئەستايىدىل باش قاتۇرۇشى كېرەك.

83

سىلەر — تەننى مەنسىتمەيدىغانلار ئەسەبىيلىك ۋە مەنسىتمەسلىك ئىچىدە «ئۆزۈڭ» لەر ئۈچۈن خىزمەت قىلىسىلەر. سىلەرگە ئېيتسام، سىلەردىكى «ئۆز» ياشاشنى خالىمايا ھاياتلىقنى تەرك ئەتمەكتە.

سىلەردىكى «ئۆز» ئۆزى خالايدىغان ئىشقا — ئۆزىدىن ھالقىشقا ئامالسىز، بۇ ئۇنىڭ ئەڭ زور ئىستىكى ھەم بىردىنبىر جاھىللىقى.

84

قېرىندىشىم، سەندە بىر گۈزەل ئەخلاق بولسا، يەنە كېلىپ ئۇ پەقەت ئۆزۈڭگىلا خاس بولسا، ئۇنىڭدىن ھەرگىز باشقىلار بىلەن

تەڭ بەھرىمەن بولما.

85

پەزىلىتىڭنى يوكسەكلىكتە ساقلا، ئۇنىڭغا ھېچقانداق سۇ-پەتنى قوشما، سۆزلەشكە توغرا كەلسە، خىجىل بولما.

86

سەن ئۆز پەزىلىتىڭنى پىچىرلاپ تۇرۇپ سۆزلىشىڭ ھەم مەدھىيىلىشىڭ كېرەك.

87

بۇرۇن قىزغىنلىقىڭنى رەزىللىك دەپ بىلگەنىدىڭ، ئەمدى قېيپقالغىنى گۈزەل پەزىلەت؛ ئۇلارنىڭ ھەممىسى قىزغىنلىقتىن كەلگەن.

88

ئەڭ بۈيۈك مەقسىتىڭنى قىزغىنلىقىڭنىڭ چوڭقۇرلۇقىغا قويغانىدىڭ، ئۇ پەزىلىتىڭ ۋە خۇشاللىقىڭغا ئايلاندى.

89

ھەر قانداق بىر ئوچۇق - ئاشكارا ئادەم يول يۈرگەندە گۇر- سۇلدەپ ماڭىدۇ، مۇشۇك ھەر تەرەپكە تۇشۇشىز چېپىپ يۈرىدۇ.

90

پەزىلەت توقۇنۇشلىرىدىن تۇغۇلغان رەزىللىكنى ھېسابقا ئالمىغاندا، ۋۇجۇدۇڭدا رەزىللىك يوق.

91

قېرىندىشىم، بەختىڭ بولسا، ساڭا بىرلا پەزىلەت بولسىلا كۇپايە، كۆپ بولۇشنىڭ قىلچە ھاجىتى يوق، شۇنىڭدىلا كۆڭرۈك- تىن ئاسان ئۆتىسەن.

كۆپ پەزىلەت ئىگىسى بولۇش خاتالىق ئەمەس، لېكىن ئۇ چىدىغۇسىز بىر تەقدىر. نۇرغۇن كىشىلەر پەزىلەتلەر ماجىراسى- نىڭ ئازابىغا چىدىيالماي، ئۆزىنى چۆللەردە ئۆلتۈرۈۋالغان.

92

پەزىلەتلەر بىر - بىرىگە ھەسەت قىلىدۇ. ھەسەت ئىنتايىن قورقۇنچلۇق نەرسە، ھەربىر پەزىلەت ھەسەت تۇپەيلىدىن بەربات بولۇشى مۇمكىن.

93

ھەسەتخور ئادەم بىر چايان، ئۇنىڭ نەشتىرى ئاخىر ئۆزىگە سانجىلىدۇ.

94

ئۆزى سەۋەبلىك ئازابقا گىرىپتار بولغانلارنى تېزرەك ئۇنۇتۇشكە دەۋەت قىلىشتىن باشقا قۇتقۇزۇش يولى يوق.

95

ئىدىيە بىلەن ھەركەت بىر - بىرىگە ئوخشاشمايدۇ. ھەركەتنىڭ مەنىسى دېگەن باشقىچە گەپ. سەۋەب - نەتىجە چاقى ئۇلارنىڭ ئارىسىدا ئايلانمايدۇ.

96

ھازىر رەزىللىكنىڭ زەربىسىگە ئۇچراپ، كېسەل يۇقىتۇرۇ-ۋالغان ئادەممۇ رەزىللىشىپ كەتتى. ئۇ ئۆزىنى ئازابلىغان نەرسىلەر ئارقىلىق باشقىلارنى ئازابلاشنى ئويلايدۇ.

97

مەن دەريا بويىدىكى قاشا، ئۇنىڭغا كىم يۆلەنسە بولۇۋېرىدۇ! بىراق، مېنى ئۆزۈڭلەرگە ھاسا قىلىۋالماڭلار!

98

ئەسەرلەر ئىچىدە يۈرەك قېنى بىلەن يېزىلغاننى ياخشى كۆ-رىمەن. يۈرەك قېنىڭ بىلەن ياز، شۇ چاغدىلا يۈرەك قېنىنى سەرپ قىلىشىڭ بىر روھ ئىكەنلىكىنى بىلىسەن.

99

باشقىلارنىڭ يۈرەك قېنىنى چۈشىنىش ئاسان ئەمەس، مەن كۆڭۈل قويۇپ ئوقۇمايدىغانلاردىن نەپرەتلىنىمەن.

100

ئۆز ئوقۇرمەنلىرىنى چۈشىنىدىغان ئوقۇرمەن كىتابخان ئۈ-چۈن يازمايدۇ. چۈنكى، بىر ئەسىر ئۆتۈش بىلەنلا، بۇ ئوقۇرمەنلەر (ۋە ئۇلارنىڭ روھى) ئوت - خەسلەردەك چىرىپ كېتىدۇ.

101

ھەممە ئادەمنىڭ ئوقۇيالىشىغا يول قويۇش يېزىقچىلىقىنى بەربات قىلىۋېتىپلا قالماستىن، ھەتتا ئوقۇرمەننىڭ ئىدىيىسى-گىمۇ پالاكەت كەلتۈرىدۇ.

102

ئىككى تاغ ئارىسىدىكى قىسقا ئارلىق ئىككى چوققا ئارى-سىدىكى ئارلىقتۇر. ئۇزۇن پۈتۈك بولغاندىلا، بۇ مۇساپىنى باسالايـ-سەن: ھېكمەت — بەجايىكى تاغ چوققىسى، ئۇنى تىڭشايدىغان ئادەم ئاددىي ئادەم ئەمەس، بەلكى بۈيۈك ئادەم بولۇشى كېرەك.

103

سىلەر ئۆرلەشكە تەشنا بولغان چېغىڭلاردا ئېگىزگە قارايـ-

سىلەر؛ ئەمما مەن تۆۋەنگە قارايمەن، چۈنكى مەن ئېگىزدە.

104

ئەڭ ئېگىز چوققىغا چىققان ئادەم پانىي دۇنيادىكى راست - يالغان تراگېدىيىلەرگە قاراپ كۈلىدۇ.

105

قەيسەر بول، پەيسەنت قىلما؛ قەتئىي بول، نەزەرگە ئالما؛ ئەقىل - پاراسەت بىزگە ئەنە شۇنداق دەپ ئۆگىتىدۇ. ئەقىل - پارا-سەت پەقەت جەڭچىنىلا سۆيىدىغان دېدەك.

106

ھاياتنىڭ ھۆددىسىدىن چىقىش ئىنتايىن تەس بولسىمۇ، بۇنچىۋالا ئاجىز ئەھۋالغا چۈشۈۋېلىشنىڭ نېمە ھاجىتى! ھەممىمىز نۇرغۇن يۈكنى ئارتىۋالغان قېچىر ياكى ئېشەك.

107

بىز ھاياتنى ھەقىقەتەن سۆيىمىز. ئەمما، بۇ ھاياتقا كۆنۈپ

قالغانلىقىمىزدىن ئەمەس، بەلكى مۇھەببەتكە كۆنگەنلىكىمىزدىن.

108

قىزغىن مۇھەببەتتە ئەسەبىيلىك بار، ئەسەبىيلىكتىمۇ ئەقىل ـ ئىدراك بار.

109

ھاياتلىقنى سۆيىدىغان ماڭا ئوخشاش بىر كىشىنىڭ نەزىرىدە كېپىنەك، ماغزاپ ۋە ئارمىزدىكى ئۇلارغا ئوخشاپ كېتىدىغان ھەممە نەرسە بەختتىن ئەڭ تولۇق بەھرىمەن بولالايدىغانلاردۇر.

110

بىز غەزەپ بىلەن ئەمەس، بەلكى كۈلكە بىلەن ئادەم ئۆلتۈرىمىز.

111

ئادەم بولسا دەرەخكە ئوخشايدۇ. ئۇ پارلاق يۈكسەكلىككە قاراپ

قانچىكى يۇقىرى ئۆرلىسە، يىلتىزىمۇ قارا تۆپراقتا — رەزىللىككە شۇنچە چوڭقۇر پاتىدۇ.

112

روھ يارىتالمايدىكەنمىز، باشقا روھلارنىمۇ بايقىيالمايمىز.

113

روھىي ئەركىنلىككە ئېرىشكەن كىشىلەرمۇ ئۆزىنى پاكلىشى كېرەك. چۈنكى، ئۇلارنىڭ قەلبىدە يەنىلا نۇرغۇن كىشەن ۋە پاتقاقلار بار. ئۇلارنىڭ كۆزلىرىمۇ بىغۇبار ۋە پاك بولۇشى كېرەك.

114

ئالىيجانابلارنىڭ ياخشىلارغا ئۆزگىرىپ كېتىشىدىن ئەمەس، بەلكى نومۇسسىزغا، مەسخىرىۋازغا ۋە بۇزغۇنچىغا ئايلىنىپ كېتىشىدىن خەۋپسىرەيمىز.

115

روھمۇ بىر خىل ئىشرەت.

116

شەھۋەتخورلۇق —گۇناھتۇر.

117

ئەگەر ھاياتقا بەكرەك ئىشەنسەڭلار، ئۆزۈڭلاردىن بىر پەستىلا ۋاز كەچمىگەن بولاتتىڭلار.

118

قىلغان ئىشلىرىمىزنى باشقىلار چۈشەنمىگەندە، كىشىلەر يا بىزنى ماختايدۇ، يا بولمىسا ئەيىبلەيدۇ.

119

سېنىڭ ھاياتىڭنىڭ باشقىلارنىڭ قۇلاق تۈۋىدە جاراڭلاپلا تۇرۇشىنىڭ ھاجىتى يوق. ئۇلارغا پەرۋا قىلما، ئۇلار سەن ئىجاد قىلغان گۈزەل مېلودىيىنى چۈشەنمەيدۇ. سېنىڭ باشلاپ مېڭىش ئىرادەڭنى چۈشەنمەيدۇ. سەن گەرچە ئازادە چوڭ يولدا ھەربىي ئوركېستىرغا ئەگىشىپ كەلمىسەڭمۇ، خەقنىڭ ساڭا ھاياتىڭ مۇزىكىسىز ھايات بولدى دېيىش ھوقۇقى يوق. كىمنىڭ قۇلىقى بولسا،

شۇ سېنى ئاڭلىيالمايدۇ.

120

ئەخلاق پەقەت ئۆز ئەخلاقىغا ئىشىنىدىغان ئادەملەرگىلا بەخت ۋە خۇشاللىق ئاتا قىلالايدۇ. ئۇلۇغ ئادەملەرگە بەخت ۋە خۇشاللىق بېرەلمەيدۇ. ئۇلۇغلارنىڭ ئەخلاقى ئۆز ئەخلاقى ۋە بارلىق ئەخلاققا گۇمانلىق نەزەردە قاراش ئاساسىدا مەۋجۇت بولۇپ تۇرىدۇ. قىسقىسى، ئادەمنى خۇشال قىلىدىغىنى ئېتىقاد، ھەرگىز ئەخلاق ئەمەس.

121

ياخشىلىق — قەيسەرلىكتۇر. قىزچاقلار بولسا: «ياخشىلىق دېگەن نازاكەت» دەپ جاۋاب بېرىدۇ.

122

مەغرۇرلار بىلەن ئاجىزلار رەزىللىكتە ئۇچرىشىدۇ.

123

دۇشمىنىڭلاردىن نەپرەتلىنىڭلارکى، ئۇلارنى كەمستەڭلار؛ دۇشمىنىڭلارنىڭ بولغانلىقىدىن پەخىرلىنىڭلار. شۇ چاغدىلا،

دۇشمەنلىرىڭلارنىڭ ئۇتۇقى سەلبىيلىرىڭ ئۇتۇقۇڭلار بولىدۇ.

124

بىر ئىشنى بۇزۇۋېتىشنىڭ ئەڭ ياخشى ئامالى شۇ ئىشنى قەستەن بۇرمىلاپ ئاقلاشتۇر.

125

مىللەتنى بەرپا قىلغان، مىللەتكە ئېتىقاد، سۆيگۈ ئاتا قىلغان كىشى ھەقىقىي يارانقۇچىدۇر.

126

ياخشى - يامانلىقلار ھەققىدە ھەرقانداق بىر مىللەتتە باشقا مىللەتلەر چۈشەنمەيدىغان ئىبارىلەر بولىدۇ. بۇ ئۆلارنىڭ ئۆزىگە خاس قانۇنىيەتلىرى ۋە ئۆرپ - ئادەتلىرىدىن كەلگەن.

127

دۆلەت — ياخشى - يامانلارنىڭ ئۆز ئۈسۈزلۇقىنى ئوغا بەلەن قاندۇرىدىغان ماكان، ئۇ ماكاندا كىشىلەر ئۆز ئەركىنلىكىنى

يوقىتىدۇ. دۆلەت — نۇرغۇن كىشىلەر ئۆزىنى ئاستا - ئاستا ئۆلتۈرۈۋاتقاندەك، ئەمما ئۇنى ھاياتلىق دەپ ئاتىۋالغان ماكان.

128

ئەركىن ھايات يەنىلا ئۆزىدىن ئۇلۇغ روھلارنىڭ بەھرىمەن بولۇشىنى كۈتمەكتە. دەرھەقىقەت، ئادەمنىڭ مال - مۈلكى قانچە ئاز بولسا، ئۇ ئۇنىڭ دەردىنى شۇنچە ئاز تارتىدۇ، ئۇنىڭغا شۇنچە ئاز تۆتۈلىدۇ. مۇۋاپىق نامراتلىق — بەخت - سائادەتتۇر.

129

دۇنيادىكى ئەڭ ياخشى نەرسىمۇ ھۆپىگەرلەرنىڭ ماختاپ ئۇ- چۇرۇشلىرى بولمىسا نەزەرگە ئىلىنمايدۇ، چۈنكى ئاۋام ھۆپىگەر- لەرنى چوڭ بىلىدۇ.

130

دۇنيا يەنىلا يېڭى قىممەت ياراتقۇچىلارنى بويلاپ ئايلىنىدۇ، بۇنداق ئايلىنىش شەكىلسىز بولىدۇ.

131

چوڭقۇر قۇدۇق سۇيىنىڭ لەززىتىنى تېتىش ئۈچۈن ئۆزۈن ۋاقىت كېرەك. ئۆزاق كۈتكەندىلا زېمىننىڭ تېگىگە يوشۇرۇنغان نەرسىنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى بىلگىلى بولىدۇ.

132

بارلىق ئۇلۇغ نەرسىلەر بازار ۋە شۆھرەتتىن يىراق جايدىلا كۆز ئاچىدۇ. شۇڭا، يېڭى قىممەتنىڭ ياراتقۇچىلىرىمۇ كۆپ ھالـلاردا ئاشۇنداق يەردە بولىدۇ.

133

قورقۇنچاقلار چېچەن كېلىدۇ.

134

قاتىلنىڭ قولىغا چۈشۈپ قېلىش غەلجىڭ ئايالنىڭ چۈشىگە كىرىپ قېلىشتىن ياخشىراق.

135

پەسكەش ھەۋەس ئۆز نېسىۋىسىگە ئېرىشەلمىگەندە، بىچارىلىك بىلەن روھ تىلەيدۇ!

136

ئالۋاستىلارنى قوغلايمەن دەپ توڭگۈزلارنىڭ ئارىسىغا كىرىپ قالغانلار ئاز ئەمەس.

137

بىزنىڭ باشقىلارغا بولغان ئىشەنچىمىز ئۆزىمىزگە بولغان ئىشەنچىمىزنىڭ كەملىكىنى كۆرسىتىپ بېرىدۇ.

138

شۇنداق، سىلەر ھەقىقەتەن كۈلكىلىك! بولۇپمۇ ئۆزۈڭلاردىن ھەيران قالغاندا!

139

كىم ئۆزىنى زىيادە ئاشكارىلىۋېتىدىكەن، كىشىلەرنى چۆچۈتۈپ قويىدۇ. شۇڭا، ئاشكارىلىنىشتىن ساقلىنىڭلار.

140

دوست دېگەن پەرەز ۋە سۈكۈت قىلىشقا ماھىر چېچەنلەردىن

بولۇشى كېرەك. ھەممىنى ئېنىق كۆرۈش ھاجەتسىز. چۈشلىرىڭ دوستۇڭنىڭ سەگەك ۋاقىتتىكى ئىشلىرىنى ئايان قىلسۇن.

141

ئىدىيە — ھېسسىياتىمىزنىڭ سايىسى. ئىدىيە ھامان ھېسسىياتى ئىللىق، خام ـ خىيالغا تولغان، ئاددىي بولىدۇ.

142

دوستۇڭغا بولغان ھېسداشلىقىڭنى ئوق ئۆتمەيدىغان قاپ ئىـ چىگە يوشۇرۇپ قوي، شۇ چاغدىلا ئۇ سالاپەت ۋە شېرىنلىككە ئىگە بولىدۇ.

143

نۇرغۇنلار ئۆزى كىشەندىن قۇتۇلالمىسمۇ، دوستىنىڭ ھۆر بولۇشىغا ياردەم قىلىدۇ.

144

ئۇزاقتىن بېرى، قۇللۇق بىلەن زوراۋانلىق ئىيالالارنىڭ

ۋۇجۇدىغا يوشۇرۇنۇۋالغان. شۇڭا، ئاياللار دوستلۇقنى چۈشەنمەيدۇ، پەقەت مۇھەببەتنىلا بىلىدۇ.

145

مۇھەببەت ئىلكىدىكى ئاياللار ئۆزى ئۆچ كۆرىدىغان نەرسىلەرگە ناتوغرا ۋە ئۆزۈل - كېسىل مۇئامىلىدە بولىدۇ.

146

قىممەت ئۆلچىمى يوق ھالدا ياشىيالايدىغان بىرمۇ مىللەت يوق. بىر مىللەت ئۆز كۆچىگە تايىنىپ مەۋجۇت بولماقچى بولىدىكەن، ئۇ جەزمەن باشقا مىللەتلەرنىڭكىگە ئوخشاشمايدىغان قىممەت ئۆلچىمىگە ئىگە بولۇشى كېرەك.

147

غەلىبىنىڭ ئەڭ پايدىلىق تەرىپى مەغلۇبىيەت ۋەھىمىسىدىن قۇتۇلۇشتۇر.

148

دەۋر بىلەن قارشىلىشىپ، ئۇنى ئىشىكىنىڭ سىرتىدا

قالدۇرۇپ قويىدىغان كىشىلەر بار، ھەتتا بەزىلەر دەۋرىنىڭ مەسئۇلىيىتىنى سۈرۈشتۈرىدۇ. بۇنداق قىلىش تەسىر پەيدا قىلىدۇ. دەۋر تەسىر پەيدا قىلىشنى ئويلىغانمۇ - يوق؟ بۇ مۇھىم ئەمەس، ئاچقۇچلۇق مەسىلە — ئۇنىڭ تەسىر پەيدا قىلىشقا قادىر بولغانلىقىدا.

149

ئېھتىيات قىل، ئۇ بىر خىيالغا چۆكسە، شۇ ھامان بىر يالغانچىلىق پەيدا قىلىدۇ. بۇ ھەممە مىللەت بېسىپ ئۆتىدىغان مەدەنىيەت پەلەمپىيىدۇر. ئويلاپ بېقىڭلار، رىملىقلارنىڭ «iritnem» (يالغان) دېگەن سۆزىنىڭ مەنىسى نېمە؟!

150

ھەممە ئىشنى يىلتىزىغىچە سۈرۈشتۈرۈش — ئۆزىگە ئۆزى ئاۋارىچىلىك تاپىدىغان بىر خىل ئادەتتۇر. ئۇ كىشىنى كۆزىنى چوڭ ئېچىشقا ئۇندەيدۇ. بۇنداق قىلغاندا، ئەڭ ئاخىر بايقىغان نەرسە ئۆزى ئويلىغاندىنمۇ چوڭ ۋە كۆپ بولىدۇ.

151

پاك كىشىنىڭ ۋىجدانى، سەمىمىيلىكى ھەمىشە ئۇنىڭ

كۆڭلىنى پەرىشان قىلىپ تۇرىدۇ. شۇڭا ۋىجدان، پاكلىق بىر خىل سەممىي خاراكتېر سۈپىتىدە باشقا بىر دەۋرنىڭ گۈزەل ئەخلاقىدۇر.

152

گۈزەل ئەخلاق ئالدىدا ھەممە كىشى خۇشامەتچى بولۇپ كېتىدۇ.

153

ئۆزىنى دەڭسەش — بىر خىل ھېسسىي كۆزىتىش ئۇسۇلى. بۇ ئۇسۇلدا ئادەمگە يېقىنىدىكى نەرسىلەر چوڭ ۋە ئېغىر، يىراقتىكى نەرسىلەر كىچىك ۋە يېنىك كۆرۈنىدۇ.

154

بىلىمەن، بۇ تالانتلىق كىشىلەر خاتىرجەملىك ئىزدەۋاتىدۇ. ئۇلار ئەتراپىغا قاپقارا بولۇپ كۆرۈنىدىغان نۇرغۇن نەرسىنى يىغىۋالدى. كىمىكى ئۇخلىماقچى بولىدىكەن، ئۇيىنى قاراڭغۇ قىلىدۇ ياكى بولمىسا ئۆڭكۈرلەرگە شۇڭغۇيدۇ. بۇ ئۆزىنىڭ نېمىگە ئېھتىياجلىق ئىكەنلىكى ئۈستىدە ئىزدىنىپ، ھېچقانداق

نەتىجىگە ئېرىشەلمىگەن كىشىلەرگە قىلىنغان ئەڭ ياخشى ئىشارە.

155

بارلىقىم ماڭا: «مېنى مەدھىيىلە، مېنى ئىلگىرى سۈر، ماڭا تەسەللى بەر» دەيدۇ. مەن بۇنىڭدىن باشقا گەپلەرنى ئاڭلىمايمەن، ئاڭلىساممۇ شۇھامان ئۇنتۇپ كېتىمەن. بىز ئەزەلدىن پەقەت ئۆزۈمىز بىلەنلا ئالاقە قىلىمىز.

156

ئاۋامنىڭ مەلۇم ئادەمگە بولغان مىننەتدارلىقى چېكىدىن ئاشقاندا، ئۇ كىشى ئابرۇيغا ئېرىشكەن بولىدۇ.

157

بىلىملىك كىشى چۈشىنىشلىك، ئېنىق سۆزلەيدۇ. ساختا بىلىملىك بولسا قەستەن سىرلىق قىياپەتكە كىرىۋالىدۇ، چۈنكى كىشىلەر ئايىغى چىقمايدىغان نەرسىلەرنى بۇيۇك بىلىشىدۇ. ئۇلار بەكمۇ قورقۇنچاق، ھەتتا سۇ تېگىپ قېلىشتىنمۇ قورقىدۇ.

159

«ئادەم تەنها قالغاندا، ئۇنلۇك ئاۋازدا سۆزلىمەيدۇ. ئۇنىڭ خەت يازغاندىكى ئاۋازىمۇ ئۇنلۇك چىقمايدۇ. چۈنكى، ئۇ بوشلۇقنىڭ ئەكس ساداسى ياندۇرۇشىدىن قورقىدۇ» دېدى ئورمان ئىلاھى. تەنھالىق ئىچىدە ھەممە ئاۋاز ئۆزگىرىپ كېتىدۇ.

160

مېنىڭچە، دۇنيادىكى تۇنجى مۇزىكانت بەخت ۋە تراگېدىيە-نىلا بىلىدىغان، باشقا ئازابلارنى بىلمەيدىغان ئادەم بولۇشى كېرەك ئىدى، لېكىن بۇنداق مۇزىكانت ھازىرغا قەدەر دۇنياغا كەلمىدى.

161

ئۇنىڭ ھازىر قىلىۋاتقان ئىشلىرى ھەم توغرا، ھەم ئاددىي ئىشلاردۇر. لېكىن ئۇ خاتىرجەم ئەمەس. چۈنكى، ئۇنىڭ بۇرچى ئۇ-لۇغ نەتىجىلەرگە ئېرىشىش.

162

ئۇ بىر مۇتەپەككۇر. بۇ شەيئىلەرگە شەيئىلەرنىڭ ئۆزىدىنمۇ

ئاددىي مۇئامىلە قىلىشقا ماھىر بولۇش دېگەنلىكتۇر.

163

A: ئادەم پەقەت ئۆز خىللىرىنىڭلا مەدھىيىلىشىگە سازاۋەر بولالايدۇ.

B: راست، سېنى مەدھىيىلىگۈچى ئادەم ساڭا: «سەن ماڭا بەك ئوخشايدىكەنسەن» دەيدۇ.

164

بىر ئىشنى بۇزۇۋېتىشنىڭ ئەڭ ياخشى ئامالى — شۇ ئىشنى قەستەن بۇرمىلاپ ئاقلاشتۇر.

165

كىشىلەر پەقەت ئۆزى جاۋاب تاپالايدىغان سوئاللارنىلا ئاڭلاشقا ئامراق.

166

بىزنىڭ باشقىلارغا ئەڭ دەپ بەرگۈمىز كېلىدىغان نەرسە مەخپىي كونۇبرت ۋە ئۇنىڭ ئىچىگە يوشۇرۇنغان نەرسىدۇر.

167

ھاكاۋۇر ئادەم ئۆزى باشلاپ ماڭغان ئادەمدىنمۇ زېرىكىدۇ. ئۇ ھەتتا ھارۇندا ئولتۇرغاندىمۇ ھارۇنىنى تارتىپ كېتىۋاتقان ئاتقا مەغرۇرلۇق بىلەن تىكىلىدۇ.

168

بايلارنىڭ مەردلىكى — پەقەت بىر نازلىنىشتۇر.

169

چاۋاك چېلىنغاندا ھامان بىر يېقىمسىز ئاۋاز چاۋاكقا ھەمراھ بولماي قالمايدۇ. ئۆزىمىزگە چاۋاك چالساقمۇ شۇنداق بولىدۇ.

170

ھەرقانداق دەۋر سىلەرنىڭ روھىڭلاردا شىكايەت قىلىدۇ، ئۇ-نىڭ خىيالى ۋە پاراڭلىرى ھوشيارلىقىڭلاردىنمۇ رېئال.

171

ئادەتتە نادانلىقنىڭ ئىدىيىسى بولمايدۇ، لېكىن ئالاھىدە ئەھۋالدا ئۇ نۇرغۇن ئوسال چارىلەرنى تېپىپ چىقالايدۇ.

172

ناۋادا، ئىشىك قوڭغۇرىقى بولمىسا، ئىشىكنى تاش بىلەن ئۇرۇپ چەكسەك، ھەرگىز ئەدەپسىزلىك بولمايدۇ. بۇ قەلەندەرلەر ۋە ھەر خىل قىيىن كۈنگە قالغان ئادەملەرنىڭ پەلسەپىسى. لېكىن، بۇ پەلسەپىنى ھېچكىم قوللىمايدۇ.

173

بۇ كىشى تۇغما ھەسەتخور. ئۇنىڭ بالىسى بولۇشىنى ئارزۇ قىلماڭ. چۈنكى، ئۇ ھەتتا ئۆز بالىسىغا قاراپمۇ ئۆزىنىڭ بالا بولۇپ قالمىغانلىقىدىن ھەسرەت چېكىدۇ.

174

داداڭدىن ئارتۇق تىرىشچانلىق كۆرسىتىشىڭنىڭ ھاجىتى يوق، بۇ ئەقىدە ئادەمنى كېسەل قىلىپ قويىدۇ.

175

ئاۋاز بەك چوڭ بولۇپ كەتسە، ئىنچىكە پىكىر قىلغىلى بولمايدۇ.

176

مەن تەسىرگە ئىگە بولۇش ئۈچۈن بومبىغا ئوخشاش پارتلايدىغان ئادەملەرنى ياخشى كۆرمەيمەن. ئۇلار بىلەن بىرگە بولۇش بەكمۇ خەتەرلىك، سەن توساتتىن دۆت بولۇپ قېلىشىڭ، ھەتتا ئۇنىڭدىن ئارتۇق زىيانلارغا ئۇچرىشىڭ مۇمكىن.

177

گۈزەللىك قەھرىمانلار ئۈچۈن ئەڭ قىممەتلىك. ھەر قانداق ئەسەبىي ئىراده گۈزەللىككە ئېرىشەلمەيدۇ.

178

— بىز باشقىلارنىڭ گېپىنى كۆز بىلەن ئاڭلايمىز، — دېدى باشقىلارنىڭ توۋىسىنى قوبۇل قىلىۋاتقان ياشانغان گاس پوپ،— لېكىن ئەمالار ئۈچۈن ئېيتقاندا، كىمنىڭ قۇلىقى ئۇزۇن بولسا، شۇ پادىشاھتۇر.

179

مەن ھايۋانلارنىڭ ئادەم ئۆزىمىزنىڭ خىلى، ئۇ بەكمۇ خەتەر-

لىك، ئەقلىدىن جۇدا بولغان، ھەم كۈلىدىغان، ھەم يىغلايدىغان، بىمەنە ۋە بەختسىز ھايۋان دەپ قېلىشىدىن قورقىمەن.

180

ئىككى مۇتەپەككۇر ئارىسىدا ئايلىنىپ يۈرگەن بىر ئادەم بار ئىدى. ئۇ ئالاھىدە شەيئىلەرنى كۆزىتەلەيدىغان كۆزگە ئىگە بولۇپ، ھەممە شەيئىنى ئوخشاشتەك ھېس قىلاتتى. ھەمىگە ئوخشاش مۇئامىلە قىلاتتى، مانا بۇ دەل كۆزى ئاجىزلارنىڭ ئالاھىدىلىكىدۇر.

181

بىلىم ئىگىلەش سۈرئىتى ئاستا كىشىلەر ئاستىلىقمۇ بىلىمنىڭ بىر قىسمى دەپ قارايدۇ.

182

كىشىلەر يا مەڭگۈ چۈش كۆرمەسلىكى، ياكى بولمىسا چۈشتىن زوق ئېلىشنى بىلمۈيلىشى كېرەك. كىشى يەنە سەگەك يۈرۈشنى ئۆگىنىۋېلىشى كېرەك، يەنى يا ئويغانماسلىقى، ياكى بولمىسا ئويغاقلىقتىن زوقلىنىشى كېرەك.

183

بەزى كىشىلەرنىڭ خاراكتېرى تەرەققىي قىلىپ يۈكسەك. لىككە يېتەلىسىمۇ، لېكىن ئىدىيىسى يۈكسەكلىككە يېتەلمىشى ناتايىن، لېكىن بەزىلەردە ئەھۋال ئەكسىچە بولىدۇ.

184

ئۇ بىر ھەسەت قىلمايدىغان ئادەم. بۇنىڭغا ئەجەبلىنىشنىڭ ھاجىتى يوق. چۈنكى، ئۇ ھازىرغىچە ھېچكىم بىرىپ باقمىغان ھەم كۆرۈپمۇ باقمىغان بىر جايىنى ئىگىلەش كويىدا.

185

بىر ئادەم قايغۇغا چۆمسە، پۈتۈن ئائىلىنىڭ كەيپى ئۇچىدۇ.

186

«بۇ ياخشى ئەمەس» دېيىشنى ئۇققان كىشىلەرلا ئىسلاھ قىلىش ئۇسۇلىغا ئېرىشەلەيدۇ.

187

سەنئەتكار تاللىغان ماتېرىيال دەل ئۇنىڭ مەدھىيىلەش شەكلىدۇر.

188

ئادەت قولىمىزنى ئەپچىل، ئەقلىمىزنى گال قىلىۋېتىدۇ.

189

كۆڭۈل قويۇپ ئىش قىلىدىغان، ئىرادىلىك كىشى ھەرقانداق قىيىنچىلىقتىن قۇتۇلالايدۇ.

190

بەزى كىشىلەر ئۆزىنىڭ قانچىلىك بايلىقىنى بىلمەيدۇ. كۈنلەرنىڭ بىرىدە ئۇلار نۇرغۇن باي كىشىلەرنىڭ ئۆزلىرىنىڭ نەرسىلىرىنى ئوغرىلاۋاتقانلىقىنى ئۆز كۆزى بىلەن كۆرۈپ قالىدۇ.

191

«بىر» ھەمىشە خاتالىشىدۇ، چۈنكى ھەقىقەت «ئىككى» دىن

باشلىنىدۇ. بىر ئادەم ئۆزىنى ئىسپاتلىيالمايدۇ، شۇڭا ئىككى ئادەم بولسا، ئۇلارنى ھېچكىم ئىنكار قىلالمايدۇ.

192

مۇستەقىل خاراكتېر دېگەن نېمە؟ تېخى نامى يوق، ھەممە ئادەم كۆرۈپ تۇرۇپ نام قويمىغان نەرسە مۇستەقىل خاراكتېر دېيىلىدۇ. ئادەتتە كۆرگىلى بولمىدىغان شەيئىلەرنىڭ نامى بولىدۇ. بۇ بىر ئا- دەت. شۇڭا، مۇستەقىل خاراكتېر ئىگىسى ئالاھىدە ئادەمدۇر.

193

مۇھەببەتلىشىۋاتقان چاغدا ئامال بار كەمچىلىكىمىزنى يو- شۇرۇشقا تىرىشىمىز. لېكىن، بۇنداق قىلىش شۆھرەتپەرەسلىك ئەمەس، بەلكى سۆيۈلگۈچىنى ئازابلىماسلىق ئۈچۈندۇر. شۇنداق، ئاشىق ئۇلۇغۋار قىياپەتتە ئوتتۇرىغا چىقىشنى خالايدۇ، بۇ ھەرگىز شۆھرەتپەرەسلىك ئەمەس.

194

ئۇلۇغۋار غايىگە ئىگە كىشى ئۆز نەتىجىسى ۋە ئۆزىگە بېرىلـ

گەن باھالاردىن ھالقىپ كېتىپلا قالماي، ئادىللىقتىنمۇ ھالقىپ كېتىدۇ.

195

ناۋادا، كىمكى بىرلا ۋاقىتتا ھەم چوڭقۇر ئازاب، ھەم يۈكسەك ئۈمىدكە يۈزلىنەلىسە، قەھرىمان بولالايدۇ.

196

سەن ئۆزۈڭگە ئايلىنالمىشاڭ كېرەك.

197

ساڭا ئەڭ چوڭ خەتەر ھېسداشلىقتىن كېلىدۇ.

198

ئۆزىدىن ئۆزى خۇدۇكسىرەيدىغان ئادەم ئەڭ ناچار ئادەمدۇر.

199

ئەڭ ئىنسانپەرۋەر ھەرىكەت — خەقنىڭ خۇدۇكسىرىشىنى يوقىتىش.

200

ئەركىنلىككە ئېرىشكەنلىكىڭ بەلگىسى — قايتا خۇدۇك-سىرىمەسلىكتۇر.

201

ھەربىر مىللەتنىڭ ئۆزىگە خاس ئالاھىدە رېكورتى بولىدۇ.

202

بىر مىللەتنىڭ ئېھتىياجىنى، تۇپرىقى ۋە ئاسمىنىنى، قوشنىلىرىنى چۈشەنسەكلا، ئۇنىڭ باشقا مىللەتلەردىن ئۈستۈن تۇرۇشتا تايانغان پرىنسىپلىرىنى ھەمدە نېمە ئۈچۈن ئار-زۇسىغا بىرەر شوتا ئارقىلىق يەتمەكچى بولغانلىقىنى بىلەلەيسەن.

203

ياخشىلىق بىلەن يامانلىق باشقا بىر دۇنيادىن كەلگەنمۇ، ئىزدەپ تېپىۋېلىنغانمۇ، ئاسماندىن چۈشكەنمۇ ئەمەس، بەلكى ئۇ، ئىنسانىيەتنىڭ ئۆز ئىجادىيىتى.

204

قىممەت ئاتا قىلىش — ئىجادىيەتتۇر. قۇلاق سېلىڭلار، ئەي ياراتقۇچىلار! قىممەت ئاتا قىلىشنىڭ ئۆزى قىممەتكە سازاۋەر نەرسىلەر ئىچىدىكى بىباھا دۇردانىدۇر.

205

ئەي قىممەت ياراتقۇچىلار! شۇنى ئېسىڭلاردا تۇتۇڭلاركى، قىممەت ياراتقاندىلا، ئاندىن قىممەتتىن سۆز ئاچقىلى بولىدۇ. قىممەت ئاتا قىلىنمىغان مەۋجۇدىيەت شاكالدۇر، خالاس!

206

ئاۋامنىڭ شادلىقى خۇسۇسىي شادلىقنىڭ ئالدىدا تۇرىدۇ. ئاۋامنىڭ پايدىسى ئۈچۈن ئېيتقاندا، «شەخسىيەتچىلىك قىلىش» ۋىجدانغا مۇخالىپتۇر.

207

توغرا، قۇۋۋەتلىك «شەخسىيەت» كۆپچىلىكنىڭ مەنپەئىتىدىن ئۆز مەنپەئىتىنى ئىزدەيدۇ. مانا بۇ، كۆپچىلىكنىڭ رونىق

تېپىشىدىن ئەمەس، ھالاك بولۇشىدىن بېشارەتتۇر.

208

سۆيگۈ ئەھلى ۋە يارانتۇچىلار ياخشىلىق بىلەن يامانلىقنى ئەجاد قىلىپ تۇرىدۇ. مۇھەببەت بىلەن نەپرەتنىڭ ئوقلىرى بارلىق ئەخلاقنىڭ نامىدا لاۋۇلداپ كۆيمەكتە.

209

«سەن» «مەن» دىن ئەزىز، مانا بۇ «مەن» ئەمەس، «سەن» نىڭ ئىلاھلاشتۇرۇلۇشى.

210

كاززاپلار ئۆزىنى بىلمەسكە سالالىغانغا ئوخشاش، يەنە بىلمەي تۇرۇپمۇ ئۆزىنى بىلەرمەن كۆرسىتەلەيدۇ.

211

سىرتقا ئىنتىلگەن ئادەم ئوڭايلا ئېزىپ قالىدۇ.

212

پەرۋاز قىلىۋاتقانلار باشقىلارنىڭ لەنەت ـ نەپرىتىگە

بەكرەك ئۇچرايدۇ.

213

بەزىلەرگە قول بېرىش ھاجەتسىز، ئۇلارغا پۇتۇشنى سۆز-سائىلا، كۆپايە! ياخشىسى، پۇتلىرىڭدا ئۆتكۈر تىرناقلىرىڭ بولسۇن!

214

مۇھەببىتىڭ بىلەن يارىتىش قۇدرىتىڭنى ئۆزۈڭ تەنها جايغا ئەكەت، ھەققانىيەت كەينىڭدىن ئۆزى يېتىپ بارىدۇ.

215

سىپايىلىك — ئۇلۇغلارنىڭ مەردانىلىقىدۇر.

216

ھەقىقىي ئەر ئىككى نەرسىگە موھتاج: بىرى خەۋپ - خەتەر، يەنە بىرى ئويۇن. شۇڭا، ئۇلار ئىياللارغا موھتاج.

217

ئەڭ شېرىن ئىيالنىڭمۇ قىرتاق يەرلىرى بولىدۇ.

218

ئايالار بالىلارنى ئەرلەردىن ياخشىراق چۈشىنىدۇ. لېكىن، ئەرلەر ئايالارغا قارىغاندا ساددا كېلىدۇ.

219

ھەقىقىي ئەرلەرنىڭ ئىچكى دۇنياسىدا ھامان بىر بالا يوشۇرۇنغان بولىدۇ، يەنى ئۇ ئويۇنىنىلا ئويلايدۇ. ئايالار، سىلەر ئەرلەرنىڭ قەلبىدىكى بالانى تېزرەك تېپىڭلار!

220

ئايالار سۈزۈك ۋە ئېچىل ئويۇنچۇققا ئوخشايدۇ، ئۇلار خۇددى ياقۇتتەك كەلگۈسى دۇنيانىڭ ئەخلاقىي نۇرلىرىنى چاچىدۇ.

221

ئايالار شان - شەرەپنى ئانچە چۈشەنمەيدۇ. ئۇلارنىڭ شان - شەرىپى سۆيۈلۈشتە ئەمەس، سۆيۈشتە ھەم ئارقىدا قالماسلىقتا!

222

ئايالىلار سۆيگەندە، ئەرلەر چۆچۈپ كەتسۇن. بۇنداق چاغدا ئا-يالىلار ھەرقانداق قۇربانلارنى بېرىشكە قادىر، چۈنكى ئۇنىڭ ئالدىدا باشقا نەرسىلەر قىممەتسىز.

223

ئايالىلار نەپرەتلەنگەندە، ئەرلەر چۆچۈپ كەتسۇن. چۈنكى ئەر-لەرنىڭ ئىچكى دۇنياسى ئېسىل بولمىسا، ئايالىلارنىڭ ئىچكى دۇ-ياسى پەسلىشىپ كېتىدۇ.

224

ئەرلەرنىڭ بەختى «قىلىشىم كېرەك» دېگەن سۆزدە، ئايال-لارنىڭ بەختى «قىلىشى كېرەك» دېگەن سۆزدە.

225

كالىنىڭ خۇشاللىقى تۇپراققا بولغان يېقىنلىقتا، ھەرگىز-مۇ زېمىننى مەسخىرە قىلىشتا ئەمەس.

226

ئەرلەرنىڭ روھىي دۇنياسى چوڭقۇر بولىدۇ، ئۇنىڭ ھەيۋەتلىك ئېقىنلىرى زېمىن تەكتىدىكى بۆلەكلەردىن دولقۇنلاپ ئۆتىدۇ. ئىيالالار بۇنداق كۆچىنى ھېس قىلسىمۇ چۈشىنەلمەيدۇ.

227

غەزەپلىنىش ھاقارەتلەشتىن تۇزۇك! قارغاشقا ئۇچرىغىنىڭلاردا، باشقىلارنىڭ بەخت تىلىشىگە قاراشلىق بولۇپ قالمىغىنىڭلاردىن خۇشال بولىمەن.

228

ئاز - تولا قىساسخورلۇق مۇتلەق قىساسسىزلىققا قارىغاندا ئىنسانىي تەبىئەتكە يېقىن. جازا گۇناھكارغا نىسبەتەن ھوقۇق ياكى شان - شەرەپكە ئىيلانمىسا، مەن بۇنداق جازانى ياقتۇرمايمەن.

229

ئۆزى ئۇۋالچىلىققا قېلىپ تۇرۇپمۇ ئادالەتنى قوغداش ئالىي

پەزىلەتتىن، ئۆزىگە نىسبەتەن ئەھمىيەتلىك بولغاندا تېخىمۇ شۇنداق، بۇنىڭغا مەرداڭلىك كېرەك.

230

ئادالەتنى چىن دىلىدىن ئىزدەيدىغان ئادەمنىڭ گېپىمۇ ئىنسانىيەتكە نىسبەتەن مۇھەببەتتۇر.

231

نىكاھ دېگىنىم، ئىككى ئادەمنىڭ ئىرادىسى بويىچە ئۆزلىرىدىنمۇ ئۈستۈن بولغان ئادەمنى يارىتىشتۇر؛ نىكاھ دېگىنىم، ئۆزئارا ھۆرمەت، يەنى ئاشۇ ئىرادە ئىگىلىرىنىڭ ھۆرمىتىدۇر.

232

مۇھەببەت — سىلەرنىڭ ئۆرلەش يولۇڭلارنى يورۇتىدىغان ئوتقاش.

233

ئەڭ پۇچەك ياڭاقمۇ چېقىلىشنى ئارزۇ قىلغاندەك، ئارتۇقچە ئادەملەرمۇ ئۆلۈمنى مۇھىم دەپ قاراپ، ئۇنىڭ ئۈچۈن يۇرەك قې-

نىنى سەرپ قىلىدۇ.

234

كىشىلەر ئۆلۈمنى چوڭ ئىش دەپ قارايدۇ. بىراق، ئۆلۈم مەڭگە ئەمەس. شۇڭا، كىشىلەر ئۇنى مۇقەددەس مەڭگىگە ئايلاندۇرۇش ئۈچۈن نېمە قىلارىنى بىلەلمەي قالىدۇ.

235

ئادەم ئاشۇنداق ئۆلۈمنى ئۆگىنىشى كېرەك. ئەگەر ئۆلگەنلەر تىرىكلەرنىڭ قەسىمىنى مۇقەددەسلىككە كۆتۈرەلمىسە، مەڭگۈ نىڭ بولماسلىقىمۇ تەبىئىي.

236

ئابرۇيغا ئىنتىلگەن ئادەم مۇڭلۇق شارائىتتا ئۇنىڭدىن ۋاز كېچەلىشى كېرەك.

237

ئادەم ئۆزى شېرىنلەشكەندە، باشقىلارنىڭ پەيزىنى سۈرۈشتىن پەخەس بولۇشى كېرەك. ئۇزاق ياشىش كۆرۈنۈشىنى ئىستەيدىغان

ئادەم تېخىمۇ شۇنداق قىلىشى كېرەك.

238

بەزىلەرنىڭ يۈرىكى، بەزىلەرنىڭ روھى بالدۇر قېرىيدۇ. بەزىلەرنىڭ يېشى تېخى كىچىك تۇرسىمۇ، ئۇ قېرى كۆرۈنىدۇ. ئەمما، ئالدىرىمايى يېتىلگەن ياشلار ياش پېتى تۇرۇۋېرىدۇ.

239

نۇرغۇن كىشىلەر بارکى، ئۇلار ئەبەدىلئەبەد شېرىنلەشمەيدۇ، ئۇلار يار مەۋسۈمىدىلا چىرىشكە باشلايدۇ. توخۇ يۇرەكلىك ئۇلارنى شاخلىرىدىن ئاجراتمايدۇ.

240

قۇرامىغا يەتكەن بىر ئادەم ياشلارغا قارىغاندا سادىدا ھەم غەمسىز كېلىدۇ، شۇڭا ھايات - ماماتنى بەكرەك چۈشىنىدۇ.

241

ئۆلۈم پەيتىدىكى روھىڭلار، ئەخلاقسىڭلار زېمىننى پېتىۋاتقان قۇياشنىڭ ئاداققى نۇرلىرىدەك يورۇتسۇن، ئۇنداق بولمايى تۇرۇپ

كۆز يۇمساڭلار، بۇنىڭ ئۆزى مەغلۇبىيەتتۇر.

242

ئەڭ يۇكسەك ئەخلاق ببباها بولىدۇ، شاپائەت ئەخلاقى ئەڭ يۇكسەك ئەخلاقتۇر.

243

روھىڭلارنىڭ دۇردانىلەرگە بولغان ئىنتىلىشى مەڭگۇ قانائەت تاپمايدۇ، چۈنكى ئەخلاقسىڭلار شاپائەت ئىرادىسى ئىچىدە مەڭگۇ قانائەت ھاسىل قىلالمايدۇ.

244

ئەي ھەكىم، خۇددى بىمارىڭنى داۋالىغاندەك ئاۋۋال ئۆزۈڭنى داۋالا. بىمارلارنى داۋالاشنىڭ ئەڭ ياخشى ئۇسۇلى — ئۇلارنىڭ جاراھىتىنى ئۆزىگە كۆرسىتىپ بېرىشتۇر.

245

روھىم كونا ئاياغنى كىيىپ يول يۈرۈشنى خالىمايدۇ.

246

يارىتىش — ئازابتىن قېچىش ھەمدە ھاياتتىن تەسەللى تېپىشتۇر. بىراق، ياراتقۇچىنى يارىتىش ئۈچۈن ئازاب ۋە ھەرخىل كەچۈرمىشلەرنى باشتىن ئۆتكۈزمەي بولمايدۇ.

247

ئىرادە ھەممىنى ئازاد قىلىدۇ، مانا بۇ ئىرادە ۋە ئازادلىقنىڭ ھەقىقىي مەنىسى.

248

ئىزدىنىش ئىچىدە ھېس قىلغانلىرىم پەقەت ئىرادىنىڭ تۈغۇلۇش ۋە ئۆزگىرىش شادلىقىدۇر. ناۋادا، بىلگەنلىرىمدە ئاز - تولا ساپلىق بار دېيىلسە، ئۇ پەقەت تۇغما ئىرادەمنى ساقلاپ قالغانلىقىمدىندۇر.

249

ئىستەك ئىگىلىرىنىڭ ئىنسانلار ئارىسىدا يۇرۇشى ھايۋانلار ئارىسىدا يۈرگىنىگە ئوخشايدۇ.

250

ئىستەك — ئىگىسىگە نىسبەتەن قىزىل يۈزلۈك ھايۋاندۇر.

251

خىجىللىق، خىجىللىق، خىجىللىق. مانا بۇ ئىنسانلارنىڭ تارىخىدۇر!

252

ئالىيجانابلار باشقىلارنى پەقەت خىجىل قىلمايدۇ، جاپاكەشلەر ئالدىدا خىجىل بولۇپ، يۈزىنى كۆتۈرەلمەيدۇ.

253

بىز خۇشال بولۇشنى ئۆگەنگەندە، باشقىلارغا ئازار بېرىش ۋە كۈلپەت كەلتۈرۈشنى ئۇنتۇپ كېتەلەيمىز.

254

ئەرزىمەس رەزىللىك ھەققىدىكى خىياللار بىزنى نۇرغۇن رەزىللىكتىن ساقلاپ قالىدۇ.

255

رەزىللىك بەئەينى يىرىڭلىق يارا، ئۇ قىچىشىدۇ، قىزىرىدۇ، ئاندىن سېسىيدۇ. ئۇ سۆزلىسە ناھايىتى دەبدەبىلىك سۆزلەيدۇ.

256

قەلبىمىزنى مەھكەم تۇتايلى، ئۇنى قاچۇرۇپ قويساق، كالا-لىمىزمۇ توختاپ قالىدۇ!

257

مۇھەببەتلىك كىشى ئۆزىنىڭ قەلبىدىن ھالقىپ كېتەلمىسە، بۇ ناھايىتى ئېچىنىشلىق بولىدۇ.

258

بۈيۈك مۇھەببەت ھېسداشلىقتىن ئەلا. چۈنكى، ئۇ ئۆزى سۆيگەن ھەرقانداق نەرسىنى يارىتىدۇ.

259

ساختا قىممەت ۋە پۇچەك ئىبارىلەر ئىنسانلار ئۇچۇن ئەڭ

دەھشەتلىكتۇر.

260

گۈزەللىكنىڭ ئاۋازى نازاكەتلىك، ئۇنى سەگەك قەلبلەرگىلا ئاڭلاتقىلى بولىدۇ.

261

ئۆز ئەخلاقىڭلار ئۈچۈن كۆرسەتكەن بارلىق تىرىشچانلىقىڭلار ۋە ئىزدىنىشىڭلار خۇددى ئاقار يۇلتۇزغا ئوخشايدۇ. ئۇنىڭ نۇرى ئۆزىنىڭ مەنبەسى بولغان يۇلتۇزغا ئەگىشىپ ئاسمانىنى يېرىپ ئىلگىرىلەيدۇ.

262

ئەخلاقىڭلار پەقەت «ئۆزۈڭ» لەردىنلا ئىبارەت بولسۇن، باشقا نەرسە، يەنى تېرە ياكى تون بولۇپ قالمىسۇن. بۇ دەل سىلەردەك ئەخلاقلىق كىشىلەرنىڭ قەلب چوڭقۇرلۇقىدىكى ھەقىقەت.

263

ھايات — شادلىق بۇلىقى، بۇ بۇلاقنىڭ سۈيىنى پەسكەشـ

لەرمۇ ئىچكەچكە بۇلغانغان. بۇ مۇقەددەس بۇلاقنىڭ سۈيى ئۇلارنىڭ نەپسىدىن بۇلغانغان، ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ مەينەت چۈشلىرىنى خۇشاللىق دەپ، خۇشاللىق دېگەن سۆزنىمۇ بۇلغىۋەتتى.

264

نۇرغۇن كىشىلەرنىڭ ھاياتتىن ۋاز كېچىشى پەسكەشلەردىن ئۆزىنى قاچۇرۇش ئۈچۈن؛ ئۇلار بۇلاق، ئوت ۋە مېۋىلەردىن پەسكەشلەر بىلەن ئورتاق بەھرىمەن بولۇشنى خالىمايدۇ.

265

سىلەرنىڭ پىنھاندىكى ئەسەبىي ئىشىڭلار ئەسلىدە ئەخلاقنىڭ كەينىگە يوشۇرۇنغان.

266

ئاننىڭ مەخپىيەتتى پەرزەنتىدە ئاشكارىلىنىدۇ. مەن دائىم پەرزەنتلىرىنىڭ ۋۇجۇدىدىن ئۇلارنىڭ دادىسى ئېيتمىغان سىرلارنى بايقايمەن.

267

ياخشىلىق ۋە يامانلىق، بايلىق ۋە نامراتلىق، ھۆرمەت ۋە

كەمستىش ھەمدە بارلىق ئەدەپ نامىلىرىنىڭ ھەممىسى قورال، شۇنداقلا ھاياتنى ئۆز - ئۆزىدىن ھالقىشقا ئۇندەيدىغان چاقىرىق!

268

ھايات ئۆزىنى تاش تۇڭرۇك ۋە پەشتاقلار بىلەن يۇكسەلدۇ- رۇشنى، گۈزەل يىراقلىققا ۋە قۇۋناق مەنزىرىگە نەزەر سېلىشنى ئويلايدۇ، شۇڭا ئۇ يۇكسىلىشى كېرەك!

269

گۈزەللىك قوينىدىمۇ كۆرەش، باراۋەرسىزلىك، شۇنداقلا ھو- قۇق ۋە ھۆكۈمرانلارنىڭ تالاش - تارتىشى بولىدۇ.

270

گويا ئىت بۆرىنى ئۆچ كۆرگەندەك، ئاۋامنىڭ ئۆچ كۆرىدىغىنى ئەركىنلىك روھى، يەنى كىشەنىنىڭ دۈشمىنى ۋە ئورماندا ياشاپ ھېچكىمگە تەن بەرمەيدىغان ئادەمدۇر.

271

يېشىللىق بار جايدا مەبۇد بار.

272

گۈزەل ئەخلاق ئالدىدا ھەممە كىشى خۇشامەتچى بولۇپ كېتىدۇ.

273

مالايلىقتىن باشقا يول قالمىغاندا، سەن ئەڭ كۆپ پايدا يەتـكەن كىشىدىن تېپىپ قىل! خوجايىنىڭنىڭ روھى ۋە ئەخلاقى خىزمىتىڭ تۈپەيلى كۈنسېرى ياخشىلانسۇن، شۇندىلا سەنمۇ ئۇنىڭ بىلەن بىرگە ئىلگىرىلەيسەن!

274

روھ سەكراتتىكى ھاياتنىڭ ھايات ئۈزىنىڭ ئازابىدىن زور يۈكسىلىش تاپىدۇ.

275

چوڭقۇر بىلىم گويا سوغۇق ئېقىندۇر. روھنىڭ ئىچكى بۈلاقلىرى مۇزدەك سوغۇق، لېكىن ئۇلار ئۇ ئاتەش قوللارغا راھەت بېغىشلايدۇ.

276

ئېلىم - بېرىم ئارىسىدا بىر جىرا بار، ئەڭ كىچىك جىراغا كۆڭرۈك ئەڭ ئاخىرىدا سېلىنىدۇ.

277

شاپائەت قىلىشقا ئادەتلەنگەن ئادەم بەھوشلۇقتا خۇدىنى بىلەمەي قالىدۇ، ئۇنىڭ قولى ۋە قەلبى شاپائەتتىن قاپىرىدۇ.

278

ئادەم پەقەت ئۆزىدىن ۋاز كەچكەندىلا، سايىسىدىن قۇتۇلۇپ، ئۆز قۇياشىغا ھەقىقىي شۇڭغۇپ كىرەلەيدۇ.

279

ھاياتلىق بارلىكى يەردە بويسۇنۇش دېگەن گەپنى ئاڭلايمەن. ھاياتلىق بويسۇنۇش خاراكتېرىگە ئىگە نەرسە.

280

بۇيرۇق قىلىش بويسۇنۇشتىن قىيىن، بۇ بۇيرۇق

بەرگۈچىلەر بويسۇنغۇچىلارنىڭ يۈكىنى زىممىسىگە ئالغانلىقى ئۈچۈنلا ئەمەس، يەنە بۇ يۈكنىڭ ئۇنى مەجبۇر تاشلىۋېتىدىغانلىقى قىدىنىدۇر.

281

ھەرقانداق بۇيرۇق مەن ئۈچۈن ئېيتقاندا، سىناق ياكى تەۋەككۈلچىلىك. ھايات بۇيرۇق بەرگەنكەن، ئۇ ئۆزىگە تەۋەككۈل قىلغان بولىدۇ.

282

ھايات بارلىكى يەردە «ھوقۇق ئىرادىسى» نى، ھەتتا مالايىلىق ئىرادىسىدىنمۇ خوجايىنلىق ئىرادىسىنى تاپالايمەن.

283

ئاجىزلار كۈچلۈكلەرگە تىز پۈكۈپ، تېخىمۇ ئاجىزلارغا خو-جايىن بولۇش خۇشاللىقىنى تاپىدۇ. شۇنىڭغا ئوخشاشلا ئەڭ كۈچ-لۈكلەرمۇ «ئۆز» گە بويسۇنىدۇ ھەمدە ھوقۇق ئۈچۈن ھاياتىنى رە-نىگە قويىدۇ.

284

هاياتقا تەۋەككۇل قىلىپ، ئۆلۈمگە پىسەنت قىلماسلىق— ئەڭ كۈچلۈكلەرنىڭ تىز پۈكۈش ئىرادىسى.

285

قۇربان بېرىش، تىز پۈكۈش ۋە مۇھەببەت بار جايدىلا خوجا- يىنلىق ئىرادىسى بولىدۇ. ئاجىزلار كۈچلۈكلەر قەلئەسىنىڭ مەر- كىزىگە چىغىر يول بىلەن كىرىپ ئۇنى ئوغرىلايدۇ.

286

هايات بارلىكى يەردە ئىراده بار. لېكىن، بۇ هاياتلىق ئىزدەش ئىرادىسى ئەمەس، بەلكى «هوقۇق ئىرادىسى»!

287

جانلىقلار نۇرغۇن نەرسىلەرنى هاياتتىن ئەلا بىلىدۇ. «هوقۇق ئىرادىسى» دەل مۇشۇنداق قاراشنىڭ مەھسۇلى!

288

مەڭگۈلۈك ياشىلىق ۋە مەڭگۈلۈك رەزىللىك

مەۋجۇت ئەمەس!

289

ئالىيجاناب ئادەم ئۆزىنىڭ ئالىيجانابلىقىدىن بىزارلىق ھېس قىلغاندا، ئۇنىڭ گۈزەللىكى ئاشكارىلىنىدۇ، ئۇ شۇ چاغدىلا گۈزەللىكىنىڭ تەمىنى تېتىدىم دېسە بولىدۇ.

290

ھەقىقەتنى يوشۇرۇۋۈرسە، ئۇ ۋىرۇسقا ئايلىنىپ كېتىدۇ.

291

ھەرقانداق ھاياتلىق ئېغىرلىق، تارازا ۋە مىزان ھەققىدىكى تالاش - تارتىشلارنى باشتىن كەچۈرمەيلا ئۆتۈپ كەتمەكچى بولسا، بۇ ئىنتايىن بەختسىزلىك بولىدۇ.

292

ئادەملەر نەزىرىنىڭ تارلىقى تۈپەيلىدىن ئەتراپىدىكى ئادەملەرنى ياخشى - يامان، زىيانلىق - پايدىلىق، دەپ ئايرىيدۇ. ناۋادا، ئۇلار پۈتۈن ئادەملەر توپىنى مۆلچەرلەپ باقسا، ئۇلار ھەققىدە ئۇزاق

تەپەككۇر قىلىپ قالسا، بۇ خىل ئايرىش ئۇسۇلىدىن گۇمانلانمايۇ قالمايدۇ، ھەتتا بۇ خىل ئايرىش ئۇسۇلىدىن ۋاز كېچىدۇ. ئۇ ماھىيەتنى ساقلاپ قېلىش نۇقتىسىدىن ئېيتقاندا، ئەڭ زىيانلىق ئادەم ئەڭ پايدىلىق ئادەم بولۇپ چىقىشى مۇمكىن. چۈنكى، ئۇ ئۆزىنىڭ تۇغما ئىقتىدارىنى ساقلاپ قالمايۇ، ئۆز ھەرىكىتى ئارقىلىق باشقىلارنىڭ تۇغما ئىقتىدارىنىڭ ساقلىنىپ قېلىشىغا تۈرتكە بولىدۇ.

293

ئۆچمەنلىك، رەزىللىك، تارتىۋېلىش، ھۆكۈمرانلىق ھەۋىسى ۋە باشقا رەزىل دەپ قارىلىدىغان نەرسىلەرنىڭ ھەممىسى ماھىيەتنى ساقلاپ قالىدىغان قىلمىشلاردۇر. بۇ قىلمىشلار ئۇچۇن تۆلەيدىغان بەدەل يۇقىرى بولىدۇ، لېكىن قانداقلا بولمىسۇن، بۇ قىلمىشلار ئىنسانىيەتنى تا بۈگۈنكى كۈنگە قەدەر ساقلاپ كەلگەن ئاساسلاردۇر.

294

ئەڭ ئالىيجاناب كىشى بىلەن ئەڭ رەزىل كىشى ئوخشاشلا تەبىئىي تۇيغۇنى ساقلاپ قېلىش ئارزۇسىغا ئىگە. بۇ ئارزۇ ھەمىشە

ئىدراك ۋە قىزغىنلىق بولۇپ پارتلاپ چىقىدۇ. ئىدراك ۋە قىزغىنلىق ھەرخىل باھانىلەر بىلەن ئۆزىنىڭ بىر خىل تەبىئىي تۇيغۇ، بىۋاستە سەزگۈ، دۆتلۈك ۋە قىلچە قانۇنىيەتسىز نەرسە ئىكەنلىكىنى ئادەملەرگە ئۇنتۇلدۇرماقچى بولىدۇ. تۇرمۇشنى قىزغىن سۆيۈش كېرەك. چۈنكى، ئادەم ئۆزى ۋە ئەتراپىدىكى كىشىلەرگە تۇرتكە بولمىسا بولمايدۇ. ھازىر شۇنداق، كەلگۈسىدىمۇ شۇنداق بولىدۇ. شۇڭا ئېتىكا ئۇستازى بۇ نۇقتىنى كىشىلەرنىڭ بۇنىڭدىن كېيىنكى بىردىنبىر مەقسىتى قىلىش، بۇ نۇقتىنى كىشىلەر-نىڭ ئىدراكىغا ئايلاندۇرۇش ۋە ئەڭ ئاخىرقى ئەقىدىسى قىلىش ئۈچۈن مۇنبەرگە چىقتى. ئۇنىڭ نۇتقىنىڭ تېمىسى مەۋجۇدىيەت-نىڭ ئەھمىيىتىدۇر. ئۇ ئىككىنچى مەۋجۇدىيەتنى پەيدا قىلىپ چىقتى. شۇنداقلا ئۆزىنىڭ يېڭى ماشىنىسى بىلەن كونا ئادەتتىكى مەۋجۇدىيەتنى ھەم قەدىمىي، ھەم ئادەتتىكى نېمىسلارنىڭ ۋۇجۇدىدىن ئېلىپ چىقتى.

295

ئالىيجاناب كىشىلەر ئالاھىدە شەيئىلەرگە قىزىقىدۇ. شۇنداقلا باشقىلار سوغۇق مۇئامىلە قىلىۋاتقان شەيئىلەرگىمۇ قىزىقىدۇ.

ئۇلارنىڭ قىممەت ئۆلچىمى ئالاھىدە.

296

بىر ئادەم ئۆزىنى ئوراپ تۇرغان مۇھىتتا خاراكتېرىنى ئىپادىلىگەندە، ئاندىن ئۆز خاراكتېرىنى تونۇيالايدۇ. خاراكتېر باشقا بىر تەرەققىيات قانۇنىيىتى بولىدۇ. لېكىن ئادەم ئۆزى تونۇيالمايدۇ ياكى ئۆزى بىلمەيدۇ. خاراكتېر بەك نازۇك ۋە كىچىك، شۇڭا ئۇ خۇددى بىر پارچە مەۋھۇملۇق كەينىگە يوشۇرۇنۇۋالغاندەك، خېلى ئىنچىكە كۆزىتىدىغانلارمۇ ئۆزى بايقىيالمايدۇ.

297

بەزى دەۋرلەردە بەزى كىشىلەر يا مۇنداق، يا ئۇنداق ئىقتىدار ۋە ئەخلاققا ئىگە بولالمايدۇ. لېكىن بىر كۈنلەر كېلىپ ئۇلارنىڭ ئەۋلادلىرى ئەينى چاغدا ئەجدادلار بىلمەي ئۆتۈپ كەتكەن بەزى يۈرەك سىرلىرىنى ئاشكارىلايدۇ. بۇنداق بالىنىڭ دادىغا قىلغان ئاسىيلىقى دائىم يۈز بېرىپ تۇرىدۇ. بالىنىڭ بالىسى بولغاندىن كېيىن ئۆزىگە بولغان تونۇشى تېخىمۇ چوڭقۇرلىشىدۇ.

298

كىشىلەر ئىلىم - پەندىن پايدىلىنىپ ئۆز مەقسىتىگە يېتە- لەيدۇ. شۇنداقلا ئىلىم - پەندىن پايدىلىنىپ كىشىلەرنىڭ شادلى- قىنى تارتىۋېلىپ، كىشىلەرنى تېخىمۇ رەھىمسىز، تېخىمۇ جا- ھىل، ھەۋىسىگە تاقابىل تۇرالايدىغان قىلىپ تاشلايدۇ. بەلكىم ئە- لىم - پەن دەل مۇشۇ كۈچى تۈپەيلىدىن جاھانغا تونۇلغاندۇر. كە- شىلەر ئىلىم - پەننىڭ ئازاب پەيدا قىلغۇچى تەرىپىنى بايقاشتى. يەنە بىر تەرەپتىن، ئىلىم - پەننىڭ خۇشاللىق پەيدا قىلالايدىغا- لىقىنىمۇ بايقاشتى. ئىلىم - پەننىڭ كۈچى مىسلىسىزدۇر. ئۇ چوقۇم شاد - خۇرام، يېڭى دۇنيانى نۇرغا پۈركەيدۇ.

299

كىشىلەرنىڭ ياخشىلىق ۋە يامانلىق قىلىشتىكى مەقسىتى باشقىلارغا كۈچ ئارقىلىق تەسىر قىلىشتۇر.

300

يامانلىق قىلغاندىكى ھالىتىمىز ياخشىلىق قىلغان

چاغدىكىدەك كۆڭۈللۈك بولمايدۇ.

دۇنيانىڭ ھەممە يېرىدە سۆيگۈنىڭ داۋامى مەۋجۇت. بۇنداق داۋاملىشىشتا ئىككى ئادەمنىڭ ئارزۇسى يېڭى بىر ئارزۇغا، يېڭى يۇكسەك نىشانغا ئايلىنىپ، ئۇلارنىڭ غايىسى بولۇپ قالىدۇ. بىراق، كىم بۇنداق سۆيگۈگە تونۇشراق؟ كىم بۇنداق سۆيگۈنى باشتىن كەچۈرگەن؟ بۇ خىل سۆيگۈنىڭ ئېنىق ئىسمى دوستلۇقتۇر.

301

ئەملىيەتتە بىز شۇنداق بىر ھەقىقەتنى ئۇنتۇپ قالغانكى، نۇرغۇن ئۇلۇغلۇق، گۈزەللىكلەرگە مەلۇم ئارىلىق قويۇپ قارىساق، ئاندىن ئۇنىڭ گۈزەللىكى ئۆز كۆچىنى نامايان قىلالايدۇ.

302

زەھەر ئاجىزلارنى گۇمران قىلسا، كۈچلۈكلەرگە پايدا قىلىدۇ، كۈچلۈكلەر ئۇنى ھەرگىز زەھەر دەپ ئاتىمايدۇ.

303

كىشىلەر ئەخلاقنىڭ (مىسالى تىرىشچانلىق، بويسۇنۇش،

پاكلىق، ساداقەتلىك، ئادىللىق قاتارلىق) ئەخلاقلىق كىشىلەرگە سالغان زىيىنىنى كۆرمىگەندەك قىلىدۇ. گۈزەل ئەخلاق بۇ كىشىلەرنىڭ ناھايىتى كۈچلۈك تۈغما ئارزۇسى. لېكىن، ئەقلىيلىك گۈزەل ئەخلاقنىڭ باشقا تۈغما ئارزۇلار بىلەن تەڭپۇڭلۇقىنى ساقلىشىغا يول قويمايدۇ.

304

ناۋادا، مائارىپ مۇۋەپپەقىيەت قازانسا، كىشىلەرنىڭ ھەرخىل گۈزەل ئەخلاقى ئومۇمغا پايدىلىق بولسا، لېكىن شەخسنىڭ ئەڭ ئالىي نىشانىغا پايدىسىز بولسا، شەخسنىڭ روھىي پەرىشانلىقى ۋە شەخسىيىتىنى نابۇت قىلىشى ئېھتىمالغا ناھايىتى يېقىن. شەخسىيەتسىزلىك، تەقدىم قىلىش، ئەخلاقنى مەدھىيىلىگۈچىلەر ماھىيەتتە ئۆزىنىڭ كۆچى، ئەقلىنى ساقلاپ قېلىپ، ئۆزىنى ئىلگىرى سۈرۈش، يۇقىرى كۆتۈرۈش، تەرەققىي قىلدۇرۇش ھوقۇقىنى كېڭەيتىشنى خالىمايدىغان كىشىلەردۇر. بۇنداق كىشىلەر ئۆزىنى ئويلىمايدۇ، كەمتەر، ھېچنېمە تالاشمايدۇ. لېكىن، ئۇلارغا بولغان مەدھىيە ھەرگىز ئۇلارنىڭ ئۆزىنى ئۇنتۇش روھىدىن كەلمىگەن. ئۇلارنى مەدھىيىلەيدىغانلار ئۇلارنىڭ ئەڭ يېقىنلىرى، چۈنكى ئۇلار

ئۇنىڭدىن پايدا ئالالايدۇ. ناۋادا، ئۇ ئۆزىنى شەخسىيەتسىز، دەپ قارىسا، شەخسىي مەنپەئەتكە زىيان يەتكۈزىدىغان خاھىشنى توسۇشى كېرەك. ئەڭ مۇھىمى، ئۆزىنى شەخسىيەتسىز دەپ جاكارلىشى، شەخسىيەتچىلىكنى مەدھىيىلىمەسلىكى كېرەك. ئەخلاقىتىكى مۇددىئا بىلەن ئەخلاقنىڭ پرىنسىپى نەقەدەر دەل كەلگەن؟ بۇ دەل ھۆرمەتكە سازاۋەر ئەخلاقتىكى زىددىيەتلىك تەرەپ. بۇ يەردە ئەخلاقنى قوللىنىش ئارقىلىق ئۆزىنى ئىسپاتلىغان نەرسە دەل ئەخلاق ئۆلچىمىنىڭ رەددىيىسىگە ئۇچراۋاتىدۇ.

305

مەلۇم جايدا چىرىكلىك پەيدا بولسا، شۇ يەرنى ھەرخىل شەكىلدىكى ئاداۋەت قاپلاپ كېتىدۇ. مىللەتنىڭ بۈگۈنكى كۈنگە قەدەر داۋاملىشىپ كەلگەن پۈتكۈل ئېتىقادى كۆچىدىن قالىدۇ. ئاداۋەت بىر خىل پەس ئەركىنلىك ئىدىيىسى.

306

ھايات — ئۆلمەكچى بولغان نەرسىلەرنى يېنىمىزدىن ئۆزلۈكسىز سۈپۈرۈپ تاشلاپ تۇرۇش دېمەكتۇر.

هايات — بىزگە شۇنداقلا نۇرغۇن كىشىگە پۇتلىكاشاك بو-
لۇۋاتقان بارلىق ئاجىز، لېكىن ئۆلمەس نەرسىلەر دە-
مەكتۇر.

307

مەشھۇر كىشىلەر ئەتراپىدىكى ئۆزى ئېھتىياجلىق ھەممە
كىشىدىن مەنپەئەت ئېلىپ تۇرىدۇ. بەزىدە خىيالپەرەسلەردىن ئۇلگە
ئالسا، بەزىدە رېئالىزمچىلاردىن ئۇلگە ئالىدۇ. بەزىدە خىياللاردىن
ئۇلگە ئالسا، بەزىدە ئالىملاردىن ئۇلگە ئالىدۇ. بۇ خىل كىشىلەر
مەشھۇر كىشىلەرنىڭ نىقابىدۇر. ئۇلار بۇنداق نىقابنى كۆپ ئىش-
لەتمەيدۇ. مەشھۇر كىشىلەرنىڭ ئەتراپىدا ھامان بوش يەر پەيدا بو-
لۇپ تۇرىدۇ. بۇ بوش ئورۇنغا قاراپ كېلىۋاتقان كىشىلەرنىڭ ئايىغى
ئۇزۇلمەيدۇ. ئۇلارنىڭ مەقسىتى مەشھۇر كىشىنىڭ خاراكتېرىگە
ئېرىشىش. شۇڭا بۇ بوش يەر بەكمۇ ئاۋات.

308

مەشھۇر كىشىلەرنىڭ خاراكتېرى ئۇلارنىڭ مەشھۇرلۇقىغا
ئوخشاش ئۆزگىرىپ تۇرىدۇ. ئۇلارنىڭ ئۆزگىرىش ۋاستىسى مۇ-

شۇنداق ئۆزگىرىشلەرگە موھتاج. ئۇلار بەزىدە بۇنداق، بەزىدە ئۇنداق ھەقىقەتنى ياكى خاراكتېرنى سەھنىگە ئاچىقىدۇ. ئەلۋەتتە ئۇلار مەلۇم ئۆزگەرمەس، گۈزەل خاراكتېرگىمۇ موھتاج. بۇنداق خاراكتېر ئۇلارنىڭ كومېدىيە سەھنىسىدە رول ئېلىشى ئۈچۈن كېم بولسا بولمايدۇ.

309

ئۆرپ - ئادەتكە خىلاپ تەپەككۇر قانداقتۇر بىر خىل ئالىي دەرىجىلىك تەقلىدىي پائالىيەت ئەمەس، بەلكى ناھايىتى كۈچلۈك، بويۇنتۇرۇقسىز، ئۆزىنى ئۆزى تەنھا قالدۇرىدىغان، جاھىل، ئاپەتتىن شادلىق ھېس قىلىدىغان قەبىھ قىلمىشتۇر. بىدئەت تەلىمات جاۋدۇگەرلىكنىڭ يەنە بىر يۈزى.

310

مۇتەپەككۇر ۋە ئىجادىي كۈچكە باي تالانت ئىگىلىرى ئۈچۈن بىكارچىلىق روھىنىڭ ئارام ئېلىشىدۇر. ئەلۋەتتە بىكارچىلىق ناھايىتى زېرىكىشلىك، روھ ماھىيەتتە بەخت سەپىرى ۋە شادلىق ئادەتتىكىچە قىزىقىشىنى قوزغىيالايدۇ.

311

ئادەم ۋە دەۋرنىڭ ئازاب، يەنى قەلبىنىڭ ئازابى بىلەن تەننىڭ ئازابىغا بولغان تونۇشى ئوخشاش ئەمەس. بۇ نۇقتا ئادەم بىلەن ئا-دەمنى، دەۋر بىلەن دەۋرنى پەرقلەندۈرۈشنىڭ ئەڭ ياخشى بەلگىسى.

312

كەڭ قورساق شەخسىيەتچىلىك بىلەن قىساسنىڭ شەخسىيەتچىلىكى ئوخشاش بولىدۇ، لېكىن ئۇلارنىڭ خاراكتېرىدە زور پەرق مەۋجۇت.

313

بىر ئايالنى ياخشى كۆرۈپ قالغىنىمىزدا ناھايىتى ئوڭايلا ئىنسانىنىڭ تەبىئىي ماھىيىتىگە نىسبەتەن بىر خىل ئۆچمەنلىك پەيدا بولىدۇ. ئايالالرنىڭ تەبىئىي ماھىيەتنىڭ باشقۇرۇش ئاستىدا بولىدىغانلىقى ئادەمنى تېخىمۇ بىزار قىلىدۇ. بويتۇ، بۇ ئىشلارنى ئويلىمايلى. لېكىن روھىمىز بۇ نەرسىلەر بىلەن ئۆچراشقان چاغدا

شۇ ھامان باشقىچە تۇس ئالىدۇ. تەبىئىي ماھىيەتكە مەنسىتمەس-لىك بىلەن قاراپ قويىدۇ. بىز زەربىگە ئۇچرايمىز. تەبىئىي ماھىيەت قوپاللىق بىلەن ئىشىمىزغا ئارىلىشىۋالىدۇ. شۇڭا، بىز فىزىئولوگىيە ئىلمىگە ئائىت گەپلەرنى ئاڭلىغاندا قۇلىقىمىزنى ئېتىۋېلىپ، ئۆزىمىزگە ئۆزىمىز مەخپىي بۇيرۇق بېرىپ «مەن ئىشەنمەيمەن، ئادەم روھ ۋە ئۇنىڭ قاسىرىقىدىن باشقىچىرەك بىر نەرسە» دەيمەن. ھەممە ئاشىق - مەشۇق «بىر قات تېرىگە ئورىنىۋالغان ئادەم» دىن نەپرەتلىنىمىز دەپ قارايدۇ، لېكىن بۇنداق قىلىش سۆيگۈگە قىلىنغان ھاقارەت.

314

مۇھەببەت — سۆيگۈچىنىڭ چېكىدىن ئاشقان ئارزۇسىنىمۇ كەچۈرۈش دېگەنلىكتۇر.

315

ئاياللارنىڭ يېشى چوڭىيىپ ئەرلەردىن گۈمانخور بولۇپ كېتىشىدىن، مەۋجۇدىيەتنىڭ سىرتقى يۈزىنى ئۇنىڭ ماھىيىتى دەپ قېلىشىدىن ئەنسىرەيمەن. بۇنداق ئەھۋالدا بارلىق گۈزەل ئەخلاق ۋە چوڭقۇر مەنىگە ئىگە نەرسىلەرنى ئۇلار ھەقىقەتنىڭ يۈزىنى توسۇ-

ۋالغان پەرده، نومۇسسىز نەرسه دەپ قارايدۇ.

316

ئاياللارنىڭ ئاجىزلىقىنى كۆز ـ كۆز قىلىپ، نازاكەتسىنى ئاشكارىلىماسلىقى بىر خىل ئاقىللىقتۇر. بۇ ئارقىلىق «گۈل لوڭقىسى» نىڭ نەپىس لېكىن ئاجىزلىقىدەك ماھىيىتىنى بىلە-ۋېلىش مۇمكىن. بىر تال چاڭ ـ توزانمۇ بۇ لوڭقىدا جارىھەت پەيدا قىلالايدۇ. ئاياللارنىڭ مەۋجۇتلۇقى ئەرلەرنىڭ قوپاللىقىنى «مۇلايىم» لاشتۇرۇۋېتىدۇ. ئۇلار ئەرلەردىن ئاق كۆڭۈل بولۇشنى تەلەپ قىلىدۇ. مانا بۇ، ئاياللارنىڭ كۈچلۈكلەرگە تاقابىل تۇرۇش ئۇسۇلى ۋە ئۆزىنى قوغداش شەكلى.

317

ناۋادا، بىر ئادەمنىڭ ئۆزىنى قوغداش ئىقتىدارى يوق بولۇپ، ئۆزىنى قوغدىمىسا ئۇ ھاقارەت ئەمەس. لېكىن، بىز قىساس ئېلىش ئىقتىدارى، ئىرادىسى يوق كىشىلەرنى ئەيىبلەيمىز. مەيلى ئۇ ئايال بولسۇن ياكى ئەر بولسۇن.

318

ئايالار سۆيگەن ئەرلەرى ئالدىدا ۋالاقتەككۈرلۈكتىن ئىبھەت-يات قىلىشىدىيۇ، ھامان ئۆزىنى تۇتۇۋالالمايدۇ. شۇڭا، بۇ بىچارە-لەرنىڭ مەغلۇپ بولمايدىغان بىرەرسۇ يوق.

ئەرلەرنى جەلپ قىلىشنىڭ ئەڭ ياخشى ئۇسۇلى مۇلايىملىق، سىرلىقلىق، سوغۇق قانلىق.

319

كىشىلەر بىر دەۋرنىڭ تارىخ ئېڭىنىڭ يۇقىرى - تۆۋەنلىكىگە شۇ دەۋرنىڭ تەرجىمىگە تۇنقان پوزىتسىيىسى، ئۆتمۈشتىكى كە-تابلارنى قانداق قىلىپ ئۆزىگە خىزمەت قىلدۇرغانلىقى قاتارلىق مەسىلىلەر ئارقىلىق ھۆكۈم قىلىدۇ.

320

سەنئەتكارلار ئېسىل، گۈزەل شەيئى، ھالەتلەرنى ئۇزلۇكسىز گۈزەللەشتۈرۈپ تۇرىدۇ. ئۇلارنىڭ بۇنىڭدىن باشقا ئىشى يوق، كە-شىلەر مۇشۇ شەيئى ۋە ھالەتلەر تۇپەيلىدىن ئۆزىنى ياخشى، ئۇلۇغ، مەستخۇش، بەختلىك، ئازادە، ئەقىللىق سېزىشىدۇ. ئادەمنىڭ بەختى

ئۇچۇن يۇقىرىقى تاللانغان شەيئى، ھالەتلەرنىڭ ھەقىقەتەن قىممىتى بار. بۇ مۇقەررەرلىك، ئۇلار سەنئەتكارنىڭ گۈزەللەشتۈرۈش ئوبيېكتى، سەنئەتكار ئىزچىل ئۇلارنى بايقاش، ئىزدەش كويىدا يۈرىدۇ ۋە ئۇلارنى سەنئەت زېمىنىغا سۆرەپ كىرىدۇ.

321

تەپەككۇر قىلالمايدىغان، ھېسسىياتى قۇرغاق ئادەملەرنىڭ ئالدىدا ئەڭ كۆچلۈك ئىدىيە ۋە ھاياجىنىنى ئىپادە قىلساڭمۇ بە-رىبىر ئۇلار بۇنىڭدىن زوق ئالالمايدۇ.

322

بىز ئەخلاقتىن ھالقىپ كېتىپ قالماي، ئۇنىڭ ئۈستىدە تىك تۇرۇشىمىز — گەرچە ھەر مىنۇت يىقىلىپ چۈشۈش خەۋپى بول-سىمۇ، تۇرقىمىز يۇرەكسىز ۋە ياغاچتەك قاتمال ھالەتتە كۆرۈنە-سىمۇ — ھەتتا ئەخلاق ئاسمىنىدا پەرۋاز قىلىپ ئويۇن ئويناپ-شىمىز كېرەك.

323

ئادەمنىڭ كەمستىشنى ئۆگىنىشى زۆرۈر بولغاندەك ھۆر-مەتلەشنى ئۆگىنىۋېلىشىمۇ زۆرۈر. ئادەتتە يېڭى تۇرمۇش يولىغا قەدەم قويغان ھەم نۇرغۇن ئادەمنى شۇ يولغا باشلاپ كىرگەن ئادەم ئۆزى يېڭى تۇرمۇش يولىغا باشلاپ كەلگەن ئادەملەرنىڭ رەھمەت ھېسسىياتىنى ئىپادىلىگەندە نەقەدەر كالۋالىشىپ كېتىدىغانلىقى-نى ھەيرانلىق بىلەن بايقايدۇ. ھەتتا ئەڭ ئاددىي ھالدىكى رەھمەتنى ئىپادىلىگۈدەك ئىقتىدارىنىڭمۇ يوقلۇقىنى بايقايدۇ. ئۇلار ھەر قېتىم سۆزلىمەكچى بولغاندا گېپىلىغا سۆڭەك تۇرۇپ قالغانىدەك بولۇپ قالىدۇ.

مۇتەپەككۇر ئۆز ئىدىيىسىدىن پەيدا بولغان تەسىرنى، ئىدى-يىسى ئۆزگەرتكەن ۋە تىترەتكەن ئادەملەرنىڭ كۆچىنى سەزگەندە بۇ خىل تەسىرات شەكىلىنىڭ بەكمۇ كۈلكىلىك ئىكەنلىكىنى بايقاي-دۇ. لېكىن ئۇنىڭ قەلبىدە، تەسىرگە ئۇچرىغان ئادەملەرنىڭ قەل-بىنىڭ جاراھەتلىنىشىدىن، ئۇلارنىڭ نامۇۋاپىق ئىپادىلەش ۋاسى-تىسىنىڭ ئۆزىنىڭ مۇستەقىل روھىغا تەھدىت سېلىشىدىن ئەن-سىرەش تۇيغۇسى ھۆكۈم سۈرىدۇ. بىر خىل ئەدەپلىك تەشەككۇر

بىلدۇرۇش ئادىتىنى يېتىلدۈرۈش ئۈچۈن، تۇيۇقسىز بىرەۋنى كۆرسىڭىز تېرىشچانلىقى لازىم. بۇ ئەۋزەل ئىدىيە ۋە تالانتقا ئوخشاش ئامىللارنىڭ تەشەككۇر ھېسسىياتىغا يۇغۇرۇلۇش نەتىجىسىدە يېتىپ كېلىدۇ. شۇ چاغدا رەھمەتنى قوبۇل قىلىدىغان ئۇلۇغ ئادەم پەيدا بولىدۇ. ئۇ ئۆزى قىلغان ياخشى ئىشلار تۈپەيلىدىن ئەمەس، بەلكىم ئەجدادلىرى نەچچە ۋاقىتتىن بېرى توپلىغان بۇيۇك ۋە خاسىيەتلىك «گۆھەر» تەرىپىدىن قەدىرلەشكە، رەھمەتكە ئېرىشىدۇ.

324

ئادەتتە تۇرمۇش بىلەن بىلىم ئوتتۇرىسىدا زىددىيەت پەيدا بولغان جايدا ھەرگىز كەسكىن كۆرەش يۈز بەرمەيدۇ. ئىنكار قىلىش ۋە گۇمان ئەخمەقلىق سانىلىدۇ. شۇڭا، قەدىمكى يۇنانىڭ ئىلىيا ئېقىمىغا مەنسۇپ پەيلاسوپلاردا ئۆزگىچە قاراشقا ئىگە پەيلاسوپلار مەيدانغا كېلىدۇ ۋە ئاشۇ خاتالىقلارغا قارشى نۇقتىئىنەزەر لەرنى ئوتتۇرىغا قويىدۇ. بۇ نۇقتىئىنەزەرلەرگە، بۇ نۇقتىئىنەزەر نىڭ مەۋجۇت بولالايدىغانلىقىغا ئىشىنىدۇ. ئۇلارنىڭ قارىشىچە، پەيلاسوپ قەتئىي، سوغۇق قان، ئوبيېكتىپ، نەزەر دائىرىسى كەڭ، ئومۇمىيلىقنى كۆزدە تۇتالايدىغان، قارشى ئېقىمدىكى بىلىمگە

نسبەتەن ئالاھىدە ئىقتىدارغا ئىگە كىشىلەر. ئۇلار پەيلاسوپلارنىڭ بىلىمىنى تۇرمۇشنىڭ ئۆلچىمى دەپ قارايدۇ. بۇ ھالەتنى ساقلاش ئۈچۈن پەيلاسوپ چوقۇم ئۆزىنىڭ رېئاللىقىغا نىسبەتەن خاتا تۈيغۇ پەيدا قىلىشى، ئۆزىنىڭ سوغۇق قان، ئوبيېكتىپلىقىنى، مەڭگۈ ئۆزگەرمەسلىكىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇشى كېرەك. ئۇ يەنە بىلگۈچە- لەرنىڭ ماھىيىتىگە خاتا چۈشەنچە قوشۇۋېتىپ، بىلىش جەريانى- دىكى ئۆزلۈك ئارزۇسىنىڭ كۈچىنى ئىنكار قىلىشى، ئەقلىيلىك- نى تامامەن ئەركىن، ئۆزى پەيدا بولىدىغان ھەرىكەت دەپ قارىشى كېرەك. ئۇلار ئادەتتىكى ئىشلارغا قارشى كۈرەش جەريانىدا ئۆز ئۆلچىمىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش ياكى خاتىرجەملىككە ئېرىشىش كويىدا بولۇشى كېرەك. ھۆكۈمرانلىق ئورنىغا كۆتۈرۈلگەندىمۇ ئۆز ئۆلچىمىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇشى، كۆزىنى توسۇۋېلىپ بۇ ئەھۋاللارنى كۆرمىگەن بولۇۋېلىشى كېرەك. سەمىمىيلىك بىلەن گۈمانخور- لۇقنىڭ يۈكسەك دەرىجىدىكى تەرەققىياتىنىڭ نەتىجىسى بۇنداق تالانتلارنى بارلىققا كەلتۈرۈشنىڭ ئاساسى. ئۇلارنىڭ تۈرمۇشى ۋە ھۆكۈم قىلىش ئىقتىدارى ئىپتىدائىي ئۆزلۈك ئارزۇسى بىلەن تۈيغۇدىن كېلىپ چىققان ئاساسىي خاتالىقلارغا تايىنىدۇ. ئادەتتە قارشىلىشىۋاتقان بۇ ئىككى خىل پرىنسىپ تۈرمۇشقا مۇۋاپىق كېلىدىغان جايلاردا سەمىمىيلىك ۋە گۈمانخورلۇق پەيدا بولماي

قالمايدۇ. چۈنكى، بۇ ئىككى تەرەپ ئاشۇ تۈرلۈك خاتالىقلارغا قارشى ئەمەس. شۇ سەۋەبتىن مەلۇم تۆھپىنىڭ چوڭ ياكى كىچىكلىكى ھەققىدىكى تالاش ـ تارتىش پەيدا بولمىدۇ.

سەمىمىيلىك ۋە گۈمانخورلۇق مۇنداق جايلاردا پەيدا بولمىدۇ. بۇ جايلاردا يېڭى ئۆلچەملەر مەۋجۇداتقا پايدىسىز، شۇنداقلا زىيانسىز. ئۇ بىر خىل ئەقلىي ئويۇن، ئۆزلۈكىنىڭ ئىپادىسى. ئۇمۇ بارلىق ئويۇنلارغا ئوخشاش زىيانسىز، لېكىن ئادەمنىڭ كۆڭلىنى خۇش قىلىدۇ. ئادەمنىڭ مېڭىسى بۇنداق باھا ۋە ئەقىدىلەرگە تولغان. شۇڭا، مالىماتاڭ خىياللار ئىچىدە كۆرەش ۋە ھوقۇق تۈيغۇسى پەيدا بولمىدۇ. بۇ خىل «ھەقىقەت» ئۈچۈن كۆرەش قىلىش جەريانىدا ھەرخىل ئۆزلۈك تۈيغۇلىرى بىردەك مەلۇم بىتەرەپلىمىلىككە ئىگە بولمايدۇ. ئەقىل كۆرىشى خىزمەت، ھاياجانلىنىش، كەسىپ، بۇرچ، شان ـ شەرەپكە ئايلىنىدۇ. ئاخىرىدا، بىلىم ۋە ھەقىقەت ئىزدەش تۈيغۇسى بىر خىل ئېھتىياج سۈپىتىدە باشقا ئېھتىياجلار قاتارىغا قوشۇلۇپ كېتىدۇ، شۇنىڭدىن كېيىن ئەقىدە، كۆزىتىش، ئىنكار قىلىش، گۈمان ۋە زىددىيەت بىر خىل قۇدرەتكە ئايلىنىپ قالىدۇ. بارلىق رەزىل ئۆزلۈكلەر بىلىمگە بويسۇنىدۇ. بىلىم ئۇچۇن خىزمەت قىلىدۇ. رۇخسەتكە، ھۆرمەتكە ئىگە بولىدۇ، پايدىلىق شان ـ شەرەپكە ئايلىنىدۇ. ئەڭ ئاخىرى گۇناھسىز، «ئاق كۆڭۈل» كۆزگە ئايلىنىدۇ.

325

ئادەم ئىزچىل تۇرده ئۆزىنىڭ خاتالىق ئېكىنىڭ تەربىيە-سىنى قوبۇل قىلىپ تۇرىدۇ. بىرىنچى، ئۆزىگە قاراپ مۇكەممەل ئەمەسكەنمەن دەپ ئويلايدۇ. ئىككىنچى، ئۆزىگە ساختا خاراكتېر بېرىدۇ. ئۇچىنچى، ھايۋانلار بىلەن تەبىئەتنىڭ مۇناسىۋىتىده ئۆزىنى بىر خاتا جايدا تۇرغاندەك سېزىدۇ. تۆتىنچى، يېڭى بايلىق يارىتىدۇ ۋە بىر مەزگىلگىچە بۇ بايلىقنى مەڭگۈلۈك، زۆرۈر دەپ قارايدۇ. شۇ سەۋەبتىن، بەزى چاغلاردا بۇ ئارزۇسى ئۈستۈن ئورۇندا تۇرسا، بەزى چاغلاردا ئۇ ئارزۇسى ئۈستۈن تۇرىدۇ. ياخشى كۆرگەنلىكى تۇيۇلى، بۇ ئارزۇلارنىڭ ھەممىسىنى ئالىيجاناب دەپ قارايدۇ.

بىز ناۋادا، بۇ تۆت خىل خاتالىقنىڭ ئاقىۋىتىنى نەزەرگە ئالماساق، ئىنسانپەرۋەرلىك، ئىنسان خاراكتېرى ۋە ئىنسانىيەتنىڭ ھەق - ھۆرمىتىنى نەزەرگە ئىلمىغان بولىمىز.

326

بىز قەيەرده، قانداق ئەخلاق شەكلىگە دۇچ كېلىشىمىزدىن قەتئىينەزەر، كىشىلەرنىڭ ھامان ئادەمنىڭ ئارزۇ ۋە ھەرىكىتىنى باھالاپ دەرىجىگە ئايرىيدىغانلىقىنى بايقايمىز. بۇ ئەمەلىيەتته بىر توپ ئاممىنىڭ ئېھتىياجىغا ۋەكىللىك قىلىدۇ. ئۇلارغا نېمە پايدىلىق بولسا، شۇ نەرسە ئەۋزەل ئورۇندا تۇرىدۇ. بۇ ھەرقانداق شەخسنىڭ ئەڭ يۇقىرى قىممەت ئۆلچىمى، ئەخلاقنىڭ يېتەكچى-

سى. شەخسىي قىممەت ئاممىۋى ئىقتىدارلىرىڭ تەركىبىگە ئايلىنىدۇ. مەن دەيدىكەن، ئۇنىڭ ئىچىدە بولۇشى كېرەك.

ئاممىۋى توپىنىڭ ئوخشاشماسلىقىغا ئاساسەن ئۇلارنىڭ ئەخلاقىمۇ ئوخشاش بولمايدۇ. ھازىر نۇرغۇن دۆلەتلەر جىددىي ئۆزگىرىش گىرىۋىكىدە تۇرۇۋاتىدۇ. پەرەز قىلىشقا بولىدۇكى، بۇنىڭدىن كېيىن تېخىمۇ غەيرىي ئەخلاقلار مەيدانغا كەلمەيدۇ. چۈنكى، ئەخلاق يەنىلا ئاممىنىڭ بىۋاستە تۇيغۇسىدۇر.

327

تېنىڭىزنىڭ ساغلام ياكى ساغلام ئەمەسلىكىنى بىلىش ئۈچۈن، سىزنىڭ مەقسىتىڭىز، نەزەر دائىرىڭىز، زېھنىڭىز، ھەرىكىتىڭىز، خاتالىقىڭىز، شۇنداقلا غايىڭىز، تەسەۋۋۇرىڭىزغا نەزەر سېلىپ بېقىش كېرەك. شۇڭا، ساغلاملىقنىڭ ھەرخىل شەكىللىرىنىڭ بارلىقى بىر خىل مۇقەررەرلىك. ئادەم بېشىنى قانچە كۆتۈرگەنسېرى «ئادەملەرنىڭ ھەممىسى ئوخشاش» دېگەن ئەقىدىنى ئۇنتۇپ قالىدۇ. شۇنىڭ بىلەن، ھەكىم (تېۋىپ) لەر ۋاز كېچىشكە تېگىشلىك نورمال ساغلاملىق ئۇقۇمى، كېسەللەرنىڭ نورمال تاماقلىنىشى، نورمال كېسەل جەريانى دېگەندەك ئاتالغۇلار بارغانسېرى كۆپىيىدۇ. ئاندىن روھىي ساغلاملىق بىلەن كېسەلنى، ھەربىر كىشىنىڭ ئەخلاقى بىلەن ساغلاملىقىنى بىرلەشتۈرۈپ يەنىمۇ ئىلگىرىلىگەن ھالدا مۇھاكىمە قىلغىلى بولىدۇ.

328

ھەممە ئادەمدە ئىلىم - پەنگە بولغان ئوتتەك قىزغىنلىق بار. ئىلىم - پەن بىلەن ئۇنىڭغا بولغان قىزغىنلىق بىر ئىش ئەمەس. ئۇ پەقەت بىر خىل ھالەت، خالاس. شۇنداق، كىشىلەردە ئىلىمگە بولغان بىر خىل قىزىقىش بار. بۇ خىل قىزىقىشقا ئادەتلىنىشنىڭ ئۆزى يېتەرلىك. بەزى كىشىلەرنىڭ ئىلىمگە بولغان قىزىقىشى شان - شۆھرەت ئۈچۈن. بەزىلەر ۋاقىت ئۆتكۈزۈش ئۈچۈن كىتاب ئوقۇيدۇ، ماتېرىيال يىغىدۇ، رەتلەيدۇ، كۆزىتىدۇ ۋە بىلگەنلىرىنى باشقىلارغا يەتكۈزىدۇ. بۇلاردىكى قىزغىنلىق ئەمەلىيەتتە بىكار - چىلىقتىن كېلىپ چىققان قىزغىنلىقتۇر.

329

تۇرمۇش بىز ئۈچۈن بەكمۇ خەتەرلىك. بىزنىڭ تېنىمىز ئەينەك، زەربىگە ئۇچرىساق چىدىيالمايمىز. يىقىلساق ھەممە تۈگەيدۇ.

330

ھەممە ئىشنى يىلتىزىغىچە سۈرۈشتۈرۈش بىر خىل ئۆزىگە ئۆزى ئاۋارىچىلىك تاپىدىغان ئادەتتۇر. ئۇ كىشىنى كۆزىنى چوڭ ئېچىشقا ئۈندەيدۇ. بۇنداق قىلغاندا ئەڭ ئاخىرى بايقىغان نەرسە ئۆزى ئويلىغاندىنمۇ چوڭ ۋە كۆپ بولىدۇ.

مەجمۇئە ئىسمى : مۇنەپەككۇرلارنىڭ ئېيتقانلىرى مەجمۇئەسى
كىتاب ئىسمى : نىتزى مۇنداق دەيدۇ
پىلانلىغۇچى : مۇرات ئىلى
باش تۈزگۈچى : ئادىل مۇھەممەت
ئېزىز ئاتاۋۇللا سارتېكىن
تۈزگۈچىلەر : ئامىنە كەچىك
تەكلىپلىك مۇھەررىر : خاسىيەت ئىبراھىم
مەسئۇل مۇھەررىر : ئەنۋەر قۇتلۇق
مەسئۇل كوررېكتورى : قەيۇم تۈرسۇن
نەشرىيات : شىنجاڭ گۈزەل سەنئەت ـ فوتو سۈرەت نەشرىياتى
شىنجاڭ ئېلېكترون ئۇن ـ سىن نەشرىياتى
ئادرېسى :ئۈرۈمچى شەھىرى شىخۇڭ غەربىي يولى 36 ـ قورۇ
پوچتا نومۇرى : 830000
تارقاتقۇچى : شىنجاڭ شىنخۇا كىتابخانىسى
زاۋۇت : شىنجاڭ شىنبوۋېن مەتبەئېچىلىك چەكلىك شىركىتى
فورماتى : 1230×880 مىللىمېتىر 32/1
باسما تاۋىقى : 3 باسما تاۋاق
خەت سانى : 51 مىڭ خەت
نەشرى : 2008 ـ يىل 8 ـ ئاي 1 ـ نەشرى
بېسىلىشى : 2008 ـ يىل 8 ـ ئاي 1 ـ قېتىم بېسىلىشى
كىتاب نومۇرى : ISBN 978—7—80744—436—7
باھاسى : 9.90 يۈەن

(باسما ۋە بەت تۈپلەشتە خاتالىق كۆرۈلسە زاۋۇت بىلەن ئالاقىلىشىڭ)